

Ohjauksen koulutus-
ja tutkimusyksikkö

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717

Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos

Harju, Satu

Tavoitteena ryhmänohjaus. Ulvilan lukion ryhmänohjauksen kehittäminen.

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen Koulutus ja Tutkimus, 2007, 32 s.

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä.

ISSN 1796-4717

TIIVISTELMÄ

Kehittämishankkeen lähtökohtana oli kartoittaa vallitsevia ryhmänohjauskäytäntöjä Ulvilan lukiossa. Lähtötilanteen ja nykyisten käytäntöjen aukikirjaamisen jälkeen tavoitteena oli selventää ryhmänohjauksen kehittämistarpeita ja eritoten luoda omaa ryhmänohjauksessa käytettävää materiaalia opettajien käyttöön ja hankkeen puitteissa myös kokeilla sitä. Lisäresurssia ei ainakaan ajallisesti ole ryhmänohjaukselle lukiossamme luvassa, joten on sitäkin tärkeämpää pyrkiä kehittämään ryhmänohjausta ohjauksellisempaan suuntaan olemassa olevia resursseja ajatellen.

Kehittämishankkeesta hyötyvät toivottavasti opiskelijoiden lisäksi ryhmänohjausta tekevät opettajat. Tavoitteena onkin lisätä yhteistyötä ensinnäkin hankkeen puitteissa ryhmänohjaajien kanssa, mutta yleisemminkin opettajakunnan kesken ryhmänohjauksen hyödyksi.

Kehittämishankkeen tavoitteena oli synnyttää pitkäkestoinen jatkuva ohjauksen kehittämisprosessi, jonka osa ryhmänohjauksenkin kuuluisi olla, alulle Ulvilan lukiossa. Hankkeesta saatujen kokemusten avulla voidaan taas muokata jo sitten olemassaolevia käytäntöjä ja materiaaleja jatkuvasti toimivimmiksi ja paremmiksi.

Moniammatillisen ryhmän jäsenten, kuten eri aineiden opettajien, tavat toteuttaa ryhmänohjausta ovat erilaisia, joten opettajat voivat oppia myös toisiltaan. Toisen tavat eivät ole enemmän ja toisen vähemmän hyviä. Kokonaisuuden kannalta yhtenä tavoitteena on saada keskustelu ryhmänohjauksesta lukiossamme käyntiin ja yhdessä ryhmänohjaajien kanssa suunnitella entistä monipuolisempia ja toimivampia ryhmänohjaustuokioita.

Tavoitteet ryhmänohjauksen kehittämiselle tulivat koulumme sisältä eli huomioin ohjaussuunnitelmaan kirjatut ryhmänohjaajan tehtävät ja opettajakunnalle teettämästäni kyselystä esille nousseet ajatukset ryhmänohjauksesta ja toisaalta valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan kirjatut tavoitteet.

Kehittämishankkeen puitteissa saimme lukiollemme päivitetyn ja käyttökelpoista materiaalia sisältävän ryhmänohjauskansion lukion ensimmäisen vuosiluokan ryhmänohjauksen käyttöön ja tarkoituksena on jatkaa kansion laajentamista muidenkin vuosiluokkien ryhmänohjauksen osalta tulevina vuosina.

Asiasanat: lukio, ryhmänohjaus, opinto-ohjaus

Harju, Satu

Aiming at Better Group Tutoring. Developing group tutoring material in the Upper Secondary School of Ulvila.

Jyväskylä: University of Jyväskylä. Guidance and Counselling Education and Research Unit, 2007, 32 pages.

Guidance and Counselling Development Projects and Practices.

ISSN 1796-4717

ABSTRACT

The main goal of this development project was firstly to figure out the already existing group tutoring practices in Ulvila Upper Secondary School. Secondly, another goal was to clarify the different needs for developing tutoring and to create our own material especially for group tutoring. Thirdly the goal was to test this material in practice during this semester.

It is always very important to study how to develop group tutoring practices within the given resources and to try to make the best of the time we have for group tutoring. Hopefully it will not be the students only but also the teachers working as group tutors who could benefit from this project. One main goal is to increase co-operation first of all within group tutors involved in this project and also among other teachers in this school. The idea is to get a long-lasting development process of counselling within groups. The experiences from this project will help us to promote the existing practices.

Teachers have different ways of tutoring their groups, so they could learn a lot from each other if they only knew about the contents of the tutoring in other groups. Therefore, one important goal is to start discussion concerning group tutoring in our school and together with group tutors figure out the way to counsel our students.

The starting point for developing group tutoring originated both from the survey I made among the teachers, and the school's own counselling plan in accordance with the national school curriculum. I asked, for instance, what the group tutors regarded as their most important task as group tutors. Keeping in mind the answers and the school's counselling plan we were able to construct a special guidebook for group tutoring providing material for interviews, contacts with the parents, important dates, group conversations etc.

The guidebook can never be totally ready or static. For instance, every new semester is different from the previous one and all tutored groups are unique so one must consider what kind of tutoring practices to use in each case. The material in the guidebook must be updated from time to time – at least once a semester.

Keywords: upper secondary school, group tutoring, student counselling

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Kehittämishankkeen lähtökohta	5
1.2 Hankkeen luonne	6
2 MITEN RYHMÄNOHJAUSTA TOTEUTETAAN?	8
2.1 Kaikkien opettajien ohjaajuus?	8
2.2 Nykyisen ryhmänohjauskäytännön merkitys	9
2.3 Ryhmänohjauksen tehtävät ja arki	10
2.4 Ryhmänohjauksen yhteiset tavoitteet	13
3 RYHMÄNOHJAUSKANSIO KOKEILUSSA	17
3.1 Yhteistyö ykkösten ryhmänohjaajien kanssa	17
3.2 Ryhmänohjauskansion sisältö	18
3.3 Opiskelijan haastattelulomakkeet	20
3.4 Yhteistyö huoltajien kanssa	22
4. KATSE KOHTI OHJAUKSELLISEMPAA RYHMÄNOHJAUSTA	24
LÄHTEET	26
LIITTEET	27

1 JOHDANTO

1.1 Kehittämishankkeen lähtökohta

Opinto-ohjaajan opintojen kehittämishankkeeni tavoite on ryhmänohjaustoiminnan käytännöllinen kehittäminen työpaikallani Ulvilan lukiossa. Lukion opetussuunnitelman perusteiden (2003) mukaan *lukion ohjaustoimintaan tulee kaikkien opettaja- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvien osallistua. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä tulee kehittää ja pitää yllä lukio-opintojen ajan. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta tulee huolehtia yhteistyössä kotien kanssa. Opiskelijoiden opinto-ohjelmat on tarkistettava säännöllisesti sekä seurattava heidän opintojensa etenemistä. Opetussuunnitelmaan on laadittava ohjaukseen osallistuvien tehtävistä ja työnjaosta kuvaus, joka osaltaan toimii koko oppilaitoksen opetustyön kehittämisen välineenä.* (Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003.)

Ryhmänohjauksen sisällöistä ei valtakunnallinen opetussuunnitelma sano mitään, paitsi sen, että kaikkien opettajien tulee osallistua ohjaukseen, johon tulee laatia tehtävänjako. Ryhmänohjaaja tapaa ryhmänsä kerran viikossa ryhmänohjaajan ominaisuudessa ja aineenopettajan roolissa ehkä päivittäin. On paikallisesti koulun ja opettajakunnan tehtävänä määritellä eri koulun toimijoiden, myös ryhmänohjaajan tehtäväkenttä ja toimintatavat. Ulvilan lukion kuntakohtaiseen opetussuunnitelmaan on laadittu erillinen ohjaussuunnitelma, jossa ohjaustoiminnan työnjako on määritelty ja siten myös ryhmänohjaajan tehtävät on kirjattu ylös. Käyttäessäni käsitettä ryhmänohjaus tarkoitan lukion opiskelijoille ohjausryhmittäin annettavaa ohjausta, jota ryhmänohjaajiksi nimetyt opettajat antavat. Ryhmäohjauksella taas tarkoitan mm. Vanhalakka-Ruohon määrittelemää ohjausmenetelmää, jota sovelletaan ryhmille (Vanhalakka-Ruoho, 2004).

Ulvilan lukiossa opiskelee noin 320 opiskelijaa, joista yhdistelmäopintoja suorittavia on yhteensä 14. Ryhmänohjaajia ja ohjausryhmiä on yhteensä 13, neljä kullakin vuosiluokalla sekä neljän vuoden suunnitelmalla opiskeleville omansa. Ryhmänohjaustuokiot pidetään koeviikkoa lukuunottamatta joka viikon tiistaina. Yhteensä aikaa on varattu 30 minuuttia, josta opettajat palaveeraavat rehtorin johdolla ensin 15 minuuttia, jonka jälkeen ryhmänohjaajat pitävät ryhmällensä 15 minuutin ryhmänohjaustuokion. Ryhmänohjaustuokio on pääasiassa sisältänyt tiedotuksia opettajilta opiskelijoille, mikä sekin lyhyeen aikaan nähden on usein kiireinen tehtävä. Tuokion luonnetta ei aikaa lisäämällä pysty radikaalisti muuttamaan, koska resurssia ei olla lisäämässä jatkossakaan, vaikka tarvetta sille ehkä olisikin. Koulussamme harkitaan uudenlaisen kiertotuntikaavion käyttöönottoa. Mahdollinen muutos antaa ainakin tilaisuuden pohtia ryhmänohjaustuokion pituutta ja paikkaa päivän sisällä. Niin kauan, kun lisää resurssia ryhmänohjaukselle ei ole luvassa, on epärealistista ajatella ryhmänohjaajien panostuksen siihen oleellisesti lisääntyvän. Juuri tästä syystä onkin tärkeätä pyrkiä kehittämään ryhmänohjausta olemassa olevia resursseja ajatellen.

Tämän kehittämishankkeen tavoitteena on kehittää lukiomme ryhmänohjausta ja erillistä ryhmänohjaajankansiota, josta tulisi löytyä käytännönläheistä materiaalia ryhmänohjaajien ohjaustyön tueksi. Fyysisesti ryhmänohjaajan kansio on olemassa, mutta sitä tuskin avataan lukuvuoden aikana. Kansiossa ei ole juurikaan konkreettista

ohjausta tukevaa materiaalia, jota voisi hyödyntää ryhmävarteilla. Kehittämishankkeeni tavoitteena on kehittää kansion sisältöä keskittyen nimenomaan ensimmäisen lukiovuoden ryhmänohjauksen tukimateriaalien luomiseen ja keräämiseen. Yhteisinä sisältöinä kaikkien vuosiluokkien ryhmävarteille jatkossakin tulee olemaan erilaiset kullekin jaksolle ajankohtaiset tiedotukset, mutta osa aiheista olisi suunnattavissa selkeästi tietyn vuosiluokan tarpeisiin. Ryhmänohjaustuokioiden sisältöjen tavoitteena on opiskelutaitojen, ylioppilaskirjoitusten ja jatko-opintosuunnitelmien lisäksi opiskelijan kasvun tukeminen, sosiaalisten taitojen, itsetuntemuksen ja opiskelumotivaation vahvistaminen (Ilomäki 2006).

Hanke palvelee sekä ohjauksen kehittämistavoitetta kokonaisvaltaisesti että oman työyhteisön käytännön tarpeita. Lisäksi se antaa käytännön välineitä lukiomme ohjaussuunnitelmaan laaditun tehtäväjon parempaan toteuttamiseen. Hankkeesta hyötyvät ennen kaikkea toivottavasti opiskelijat saadessaan entistä laadukkaampaa ja monipuolisempaa ryhmänohjausta. Hanke tuottaa hyötyä tietysti myös ryhmänohjaustyötä tekeville opettajille ja myös opinto-ohjaajalle, joka on vastuussa ohjauksen toteuttamisesta oppilaitoksessa. Ajatuksena on, että mitä enemmän ja mitä valmiimpaa materiaalia ryhmänohjaajien käytössä on, sitä matalampi on materiaalien käyttökynnys ja ryhmänohjaustuokioiden saavat uutta sisältöä ja suuntaa.

Tavoitteena on myös kehittää yhteistyötä ja –toimintaa ensinnäkin hankkeen puitteissa ykkösten ryhmänohjaajien kanssa, mutta myös laajemmin opettajakunnan kesken. Koska ryhmänohjaajan tekemä työ on tärkeätä, on hyvä saada säännöllinen kontakti myös muihin ryhmänohjaajiin ja vertaistukea heiltä ryhmänohjaukseen. Uskon hankkeen vahvistavan ohjauksen toimintakulttuuria työyhteisössämme. Lisäksi aloitin itse tänä syksynä kakkosluokan ryhmänohjaajana, joten pääsen itsekin erilailla sisään ryhmänohjaajuuteen. Jatkon kannalta on mielestäni tärkeätä, että kunkin vuosiluokan ryhmänohjaajat tekevät keskenään yhteistyötä ja mahdollisesti ainakin osittain suunnittelevat ja käyvät läpi yhteisiä tavoitteita kullekin ryhmänohjausvuodelle.

1.2 Hankkeen luonne

Toimintatutkimuksen tarkoituksena on Heikkisen ja Jyrkämän (1999) mukaan toisaalta tuoda esille uutta tietoa tutkimuksen kohteena olevasta toiminnasta, mutta samalla kehittää sitä. Toimintatutkimus onkin luonteeltaan yhteisöllistä ja osallistuvaa, jossa tutkija osallistuu tutkittavan yhteisön toimintaan ja pyrkii ratkaisemaan tietyn ongelman yhdessä yhteisön jäsenten kanssa (Eskola & Suoranta 2001; Kiviniemi, 1999).

Kehittämishankkeessani pyritään samankaltaisen yhteistoiminnan avulla saamaan aikaan parempaa ryhmänohjauskäytäntöä. Juuri tässä mielessä ryhmänohjauksen kehittämishankkeeni on otteeltaan toimintatutkimuksellinen. Tavoitteenani on ensinnäkin tutkia lukiossamme tällä hetkellä vallitsevaa ryhmänohjauskulttuuria ja tuoda siitä esille uutta informaatiota – ikään kuin kirjoittaa vallitsevaa käytäntöä auki. Ensin tulee selvittää mahdollisimman hyvin nykyinen käytäntö, jotta on mahdollista pohtia tavoitteita ryhmänohjaukselle ja laatia uutta toimintaa tukevaa materiaalia. Teetin toukokuussa 2006 kyselyn ryhmänohjauksesta opettajillemme tarkoitukseni kartoittaa ryhmänohjausta antavan tahon ajatuksia ryhmänohjauksesta ja sen kehittämisestä sekä ryhmänohjauksen tämänhetkisestä tilasta (Liite2).

Toisena tavoitteena on kehittää ryhmänohjausta ja tarjota sille toimivia työkaluja erillisen materiaalikansion avulla. Tavoitteena on tarkastella, minkälaisia materiaaleja

ohjaajat varteillaan käyttivät ja miksi. Tai elleivät ohjaajat käyttäneet kansiossa olevia materiaaleja varteillaan, niin miksi eivät.

Ryhmänohjauksen kehittäminen lukiossamme on pitkä, kenties vuosia kestävä syklinen prosessi, joka vaatii tietyin väliajoin tehdyn toiminnan ja muutoksen arviointia ja tavoitteiden uudelleenasettelua (Heikkinen & Jyrkämä 1999). Toimintatutkimukselliselle työkäytäntöjen uudistamiselle on ominaista jatkuvuus. Ensimmäisen toteutusvaiheen tulisi olla Kiviniemen (1999) mukaan lähinnä alkua jatkuvalla kehittämistyölle ja sen ideoinnille, miten toimintatapoja voitaisiin muuttaa. Tavoitteena onkin kehittämishankkeen tulosten valossa ensinnäkin muokata jo olemassa olevaa materiaalia käyttökelpoisemmaksi ja laatia mahdollisuuksien mukaan uutta materiaalia.

Laadullisen tutkimuksen tutkimusprosessin etenemiselle tyypillistä on tutkimusongelman täsmällisen ilmaisun hankaluus tutkimuksen alussa. Tutkimusongelma täsmentyykin Eskolan ja Suorannan (2001) mukaan tutkimuksen edetessä. Olen rajannut kehittämishankkeeni käsittämään vain lukion ensimmäisen vuosiluokan ryhmänohjausta. Alustava pääkysymykseni on *Mihin suuntaan lukion ensimmäisen vuosiluokan ryhmäntuokioita tulisi kehittää ja millaista materiaalia käyttää niiden tukena?*

Ryhmänohjausta annetaan lukiossa jokaisena opiskeluvuotena (3+1) ja ensimmäisenä lukiovuotena aloittavalle ryhmän kanssa tulee käydä ryhmäntuokioilla läpi erilaisia asioita kuin lukiota lopettelevalle abiryhmälle. Ryhmänohjauskansion tavoiteltu materiaali tulee ryhmitellä ja jakaa selkeästi joko temaattisesti tai ryhmän opiskeluvuoden mukaisesti, jolloin osa materiaalista voi löytyä useamman kuin yhden vuoden sisältä. Mielestäni jako opiskeluvuoden mukaisesti puoltaa paikkaansa sikäli, että ohjaustarve mielestäni vaihtelee eri opiskeluvuosien välillä. Lukion kakkosluokkalaisten ja abiturienttien ryhmänohjaussisällöt ovat myös oleellinen osa lukiomme ryhmänohjauksen kehittämistä. Niitä tulee pohtia tulevina vuosina. Haastavaa on myös pyrkiä kehittämään ohjausmallia nk. 2E:n ryhmänohjaukselle. 2E:llä opiskelevat pidemmällä kuin kolmen vuoden suunnitelmalla opiskelevat. 2E:llä viivytään yhden lukuvuoden verran, silloin kuin ikätoverit ovat abiturienttivaiheessa.

Tavoitteenani on siis jatkaa ryhmänohjauskansion kehittämistä, materiaalin keräystä ja päivittämistä myös kehittämishankkeen raportoinnin jälkeen. Luontevana tavoitteena tulevaisuudessa pidän aina yhden lukiovuoden osion valmistelemista yhden lukuvuoden aikana. Tavoitteena on saada kaikki lukiovuodet kattava ajanmukainen ryhmänohjaajan materiaalikansio valmiiksi lukuvuoden 2009-2010 aikana. Mikäli materiaali on tulevaisuudessa jaettavissa esimerkiksi vuosiluokittain, pidän erittäin tärkeänä, että materiaalia voisi käyttää tukena kunkin vuosiluokan ryhmänohjaajille heidän suunnitellessaan yhdessä lukuvuoden ryhmänohjausta.

2 MITEN RYHMÄNOHJAUSTA TOTEUTETAAN?

2.1 Kaikkien opettajien ohjaajuus?

Ulvilan lukiossa laadittiin lukuvuonna 2005-06 opetussuunnitelman liitteeksi ohjaussuunnitelma, johon kirjattiin työnjako ohjauksen saralla. Ryhmänohjaajilla on ohjaussuunnitelman mukaan rehtorin, opinto-ohjaajan, aineenopettajien ja erityisopettajan ohella keskeinen tehtävä ohjauksen toteuttamisessa lukiossa. Ryhmänohjaajan tehtävät kirjattiin lukiossamme ensi kertaa osaksi mainitsemaani ohjaussuunnitelmaa. Luokattoman lukion myötä opiskelijan vastuu omasta etenemisestä on kasvanut suuresti ja ohjaustoiminnan merkitys on korostunut. Luokaton lukio mahdollistaa opiskelun yksilölliseen tahtiin, toisaalta se voi johtaa opintojen suunnittelemattomaan pidentymiseen.

Ryhmänohjaajan osuus on ohjaustoiminnassa keskeinen, kuten ohjaussuunnitelmastamme (Liite1) käy ilmi. Ryhmäohjauksen kehittäminen käytännössä vaatii kuitenkin kirjallisen suunnitelman lisäksi konkreettisia toimenpiteitä ja työkalujen tarjoamista ryhmänohjaajille. Jos ohjaus määritellään yhtenäisesti toteutettavana palvelujärjestelmänä, niin Nummenmaan (2004) mukaan ohjaustoiminnan kehittäminen ja suunnitteleminen edellyttää koko henkilökunnan yhteistyötä asian hyväksi. Olen huomionut yhteistyön merkityksen ja muun muassa siitä syystä teettänyt kehittämiskyselyn aiheesta opettajillemme.

Ohjaussuunnitelmaamme kirjatut ryhmänohjaajan tehtävät vaativat jokainen sisälle tehtävään menemistä ja toimintaedellytysten parantamista ja yhtenäistämistä. Tähän asti jokainen ryhmänohjaaja on hoitanut tehtävänsä omalla tavallaan, tietämättä miten muut ryhmänohjaajat ohjaavat ryhmäänsä. Tavoitteena on saada aikaiseksi selkeämpi ”malli” siitä, miten ohjata lukion opiskelijaryhmää. Ryhmäohjaukskansiossa tulee olla selkeästi esillä ryhmänohjaajalle kuuluvat tehtävät ja erilaista materiaalia tuon tehtävän hoitamiseksi. Varsinkin uuden, ensimmäistä kertaa ryhmänohjaajana aloittavan saama tuki tällaisesta materiaalista voi olla korvaamattoman tärkeätä.

Kaikille yhteinen kansio voisi olla myös hienovarainen tapa saada yhtenevyyttä lukiomme ryhmäohjaukseen, sillä on mielestäni aika riskialtista mennä nuorena opinto-ohjaajana ”neuvomaan” jo ehkä hyvinkin pitkään opetustyötä tehneitä ryhmänohjaajia siinä, miten ohjata ryhmäänsä. Pyrkimyksillä parantaa kaikkien käytössä olevaa materiaalia ja kehittää ryhmäohjausta yleisellä tasolla, voi pystyä vaikuttamaan myös yksittäiseenkin ryhmänohjaajaan ja hänen tapansa ohjata ryhmäänsä – tai ainakin saada hänet pohtimaan ryhmäohjausta ja sen tavoitteita syvällisemmin.

Aika ryhmäohjaukselle tulee lukioresurssistamme, ryhmänohjaaja saa ryhmäohjauksesta 0,5 vuosiviikkotuntin ja abien ryhmistä 0,3 lisää palkkapussiinsa. Käytännössä opiskelijan tulisi saada ryhmäohjausta 15 minuuttia viikossa koeviikkoja lukuunottamatta. Joskus kuitenkin jos tiedotusluonteista asiaa on niukalti, jotkut opettajat saattavat lopettaa vartin pidon, vaikka aikaa olisikin vielä jäljellä. Myös henkilökohtaisen ohjauksen antaminen ja sen määrä vaihtelee suuresti ryhmänohjaajien

välillä. Aikaa varsinaiselle ryhmäohjaukselle on siis vähän ja usein suurin osa ajasta menee asioista tiedottamiseen.

Koska opetussuunnitelman perusteissa asetetaan ohjaus koulun ja oppilaitoksen yhteiseksi tehtäväksi ja koko opetushenkilökunnan tehtäväksi niin ryhmäohjaajillakin on selvästi vastuu ohjauksesta. Tämä avaa mahdollisuuksia varsinaisen ryhmäohjausmenetelmän laajemmalle käytölle. Ryhmäohjauksellisen menetelmän käyttö saattaisi arvioiden mukaan olla toimiva työtapana lukionkin ryhmäohjauksessa.

Ryhmäohjausta ei tule sekoittaa käsitteeseen ja ohjaukselliseen työtapaan nimeltä ryhmäohjaus. (Pien)ryhmäohjauksella tarkoitetaan Vanhalakka-Ruohon (2004) mukaan pitkäaikaista ohjausta, jolla on tietyt tavoitteet ja joka on suunnattu tietylle kohderyhmälle. Puitteet pitkäkestoiselle ohjaukselle ovat olemassa, sillä sama opettaja toimii oman ohjausryhmänsä ryhmäohjaajana koko kolmevuotisen lukion ajan. Ryhmäohjaustuokiot ovat säännöllisiä, koeviikkoja lukuunottamatta ohjaaja tapaa ryhmänsä viikoittain. Lukion ryhmäohjaus toteuttaisi parhaimmillaan opiskelijan oikeutta monipuoliseen ja riittävään ohjaukseen ja laajentaa ohjausprosessia riippuen tietenkin ryhmäohjauksen resursseista. Ei voida vaatia ryhmäohjauksen määrän ja laadun oleellista muuttumista ellei resursseja lisätä. Opiskelijaa tulee ohjata harjoittelemaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja ryhmän jäsenenä. Eri oppiaineiden tuntien lisäksi on tärkeitä, että myös ryhmävarteilla harjoitellaan samoja asioita. Opiskelijalla tulee olla lisäksi mahdollisuuksia käsitellä ryhmän jäsenille yhteisiä, kuitenkin muiden opiskelijoiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. (Vanhalakka-Ruoho 2004.)

Ryhmäohjaus on Vanhalakka-Ruohon (2004) mukaan havaittu tehokkaaksi koulutyössä alisuoriutujien ohjauksessa, koulusopeutumisen ohjauksessa, opintojen ohjauksessa ja sosiaalisten taitojen kehittymisen tukemisessa. Nuorten kokemuksia ryhmäohjauksesta on esimerkiksi ei-arvioiva kuunteleminen, itseilmaisun mahdollisuudet ja kehityksellinen huolenpito ja tuki sekä ”en ole yksin tilanteeni kanssa”-kokemukset.

Edellä mainitut seikat tukevat osaltaan tarvetta ryhmäohjauksen laadun parantamiselle lukiossamme sikäläkin, että pienryhmäohjaus menetelmänä tarjoaisi työkaluja ja varhaisen puuttumisen välineitä ja myös yhden ehkäisykeinoon vaikeimmille ongelmatapauksille. Luokattoman lukion yksi heikkous piilee mielestäni juuri heikompien opiskelijoiden tuen vähäisyydessä tai hataruudessa. Juuri heikommin menestyviä ja opinnoissaan hitaammin eteneviä opiskelijoita laadukkaampi ja monipuolisempi ryhmäohjaus tukisi. Lukion ryhmäohjauksessa pitäisi enemmän hyödyntää ryhmäohjauksen menetelmää ainakin jossain määrin ja esimerkiksi keskusteluttaa ryhmää ajan puitteissa enemmän. Ryhmäohjauksen kehittäminen ohjauksellisempaan suuntaan ylipäänsä vaatii kuitenkin vähintään materiaalia, jonka pohjalta nuoria keskusteluttaa ja yhteistyötä opettajien kesken.

2.2 Nykyisen ryhmäohjauksikäytännön merkitys

Tavoite oli hankkeen aluksi kartoittaa olemassa olevia ryhmäohjauksikäytänteitä ja saada sitä kautta uutta tietoa kohteena olevasta toiminnasta, ja samalla kehittää ryhmäohjausta tai ainakin löytää kehittämiselle oikea suunta. Ohjauksen ja ryhmäohjauksen kehittäminen on moniammatillista yhteistyötä oppilaitoksen sisällä. Ryhmäohjauksen kehittämisen yhtenä edellytyksenä on ryhmäohjausta tekevien

yhteinen ja jaettu tulkinta ryhmäohjauksen tavoitteista eli niistä ohjauksen perustehtävistä, joita ollaan yhdessä toteuttamassa.

Aluksi pitää jollain tasolla määritellä, mikä on tämänhetkinen tilanne eli analysoida osaamista ja tekemistä. Suunnittelun pitää tietyissä määrin olla yhteistä eli kaikkien pitää olla mahdollista ottaa osaa suunnitteluun. Ryhmäohjausta kehitettäessä on hyvä huomioida samankaltaisissa toimintatilanteissa toimivien ydinosaamisen alueet ja mikä tärkeintä, se lisäarvo, mikä toimintaan voidaan saada, kun nämä erilaiset taidot ovat läsnä samassa oppilaitoksen arjessa eli tässä tapauksessa tavassa ohjata omaa ryhmää. (Nummenmaa 2004). Tavoiteltavaa olisi siis saada eri opettajien vahvuudet ensinnäkin yhteiseen tietoisuuteen ja siitä edelleen kaikkien hyödynnettäväksi.

Ilmeistä on, että jokainen ryhmäohjaaja ohjaa ryhmäänsä omalla tavallaan ja itse tärkeinä pitamiensä asioiden pohjalta. Tarkoituksena ei olekaan täydellisesti yhtenäistää tai tasapäistää ryhmäohjausta, vaan tarjota erilaista materiaalia ja ideoita ryhmäohjaajien käyttöön. Lähtökohtana on Nummenmaan (2004) mukaan pidettävä oppimiskumppanuutta, joka edellyttää ryhmäohjaajina toimivien opettajien osaamisen rajojen ylittämistä, neuvottelua ja uudenlaisia sopimuksia. Se, että moniammatillisen ryhmän jäsenten tavat toteuttaa ryhmäohjausta ovat erilaisia, ei tarkoita sitä, että toisen alueet olisivat enemmän ja toisen vähemmän merkityksellisiä. Kokonaisuuden kannalta kaikkien osaaminen on merkityksellistä. Tässä tapauksessa ryhmäohjaajien moniammatillisen ryhmän yhteisenä haasteena onkin ohjauksen osaamisen muodostama kokonaisuus. Edelleen työyhteisöissä ollaan melko tottumattomia oman ja kollegoiden osaamisen tarkasteluun. Tämän lisäksi aikaa yhteisiin keskusteluihin ja neuvotteluihin ei ole kovinkaan paljon.

Kehittämishankkeesta voi Nummenmaan (2004) mukaan tulla hyvin erilainen riippuen siitä, miten työyhteisö tulkitsee hankkeen päämäärän, perustehtävät ja sen, millaista osaamista näiden tehtävien toteuttaminen edellyttää. Joudumme myös pohtimaan, miten löydämme uusia polkuja ryhmäohjauksen toteuttamiselle. Rutinoituneiden käytänteiden muuttaminen, vaikka vähänkin, vaatii aktiivista otetta – kykyä nähdä uutta ja myös kokeilla uusia asioita.

2.3 Ryhmäohjauksen tehtävät ja arki

Lukiomme ohjaussuunnitelmaan on kirjattu ylös ryhmäohjaajalle kuuluvat tehtävät, minkä lisäksi vastaava luettelo on ollut olemassa osana ryhmäohjaajan kansiota, jossa ei tähän asti ole sisällöllisesti ollut muuta kuin erilaisten juhlien järjestelyyn kuuluvaa materiaalia ja sitäkin hyvin niukasti. Käyn seuraavassa läpi ryhmäohjaajan ohjaussuunnitelmaan listattuja tehtäviä ja pyrin avaamaan auki niitä käytänteitä, jotka liittyvät kyseisten tehtävien hoitamiseen.

Ryhmäohjaaja on ryhmänsä opiskelijoiden tiedottaja ja yhdyside ryhmää koskevissa asioissa kouluyhteisön sisällä.

Tiedotuspuoli on kutakuinkin kunnossa tälläkin hetkellä, vaikka siinäkin on varmasti paljon ohjaajakohtaisia eroja. Ajankohtaisten asioiden tiedottamista helpottaa rehtorin jokaiseksi ryhmävirtiksi laatima selkeä asialista, joka on sähköpostista etukäteen tulostettavissa ohjaustuokion tueksi. Sen lisäksi asialista käydään läpi tarkentaen ja mahdollisia lisäyksiä tehden vielä opettajien kesken vartilla ennen opiskelijoiden vastaavaa. Asialista on myös tapa yhtenäistää ryhmäohjauksen tärkeätä

tiedotustehtävää, sillä sitä kautta esimerkiksi rehtori voi luottaa siihen, että kaikki opiskelijat saavat oleelliset tiedot ajallaan.

Tiedotustavoissa ryhmää ohjattaessa saattaa olla suuriakin opettajakohtaisia eroja. Siinä kun toinen ryhmänohjaaja kirjoittaa hyvinkin tarkasti kaikki tärkeät päivämäärät ja muistettavat asiat taululle tai kalvolle, voi toinen vain mainita ne kertaalleen suullisesti. Tämänkin vuoksi olisi hyvä, että olisi tarjolla malleja ja valmista materiaalia ohjaajien käyttöön tai että ohjaajat vaihtaisivat kokemuksiaan. Mielestäni kuitenkin on tarpeen vielä lukioikäisellekin kirjoittaa muistutettavia tai tiedotettavia asioita ylös taululle, jotta voi olettaa heidänkin kirjoittavan ne itselleen muistiin.

Ryhmänohjaaja ohjaa opiskelijoita lukion käytänteisiin.

Ryhmänohjaaja jakaa jokaisen lukuvuoden alussa jokaiselle opiskelijalle lukuvuosiotiedotteen, joka myös käydään yhteisesti läpi ensimmäisellä vartilla, joka on normaalia pidempi. Lukuvuosiotiedotteesta selviää moni käytännön asia, kuten jaksojen kestot ja koeviikkojen paikat. Aloittavien luokkien kanssa on tärkeää käydä lukuvuosiotiedotetta tarkemmin läpi kuin jatkavien lukiolaisten kanssa. Lukuvuosiotiedote on hyvä pohja käydä läpi esimerkiksi poissaolokäytäntöä tai terveydenhoitajan vastaanottoaikoja tai muita sellaisia tietoja, jotka ovat oleellisia opiskelupolun käynnistämiseksi.

Ryhmänohjaaja seuraa ryhmänsä opiskelijoiden opintojen edistymistä ja valintojen toteutumista. Puuttuu ongelmiin ja ohjaa tarvittaessa.

Ryhmänohjaaja jakaa jokaisen jakson päätteeksi ryhmälleen jaksotodistukset, joten olisi luonnollista, että samalla nopeasti ohjaaja kävisi läpi opiskelijoiden kurssimäärät ja siten tarkistaisi etenemisen tahdin. Opiskelijoilla saattaa jäädä jostakin aineesta esimerkiksi jokin työ palauttamatta tai poissaolot selvittämättä, jolloin kurssin suorittamiseksi tilanteeseen on hyvä puuttua mahdollisimman pian. Ryhmänohjaajan lisäksi kukaan muu ei säännöllisesti seuraa jonkin tietyn ryhmän etenemistä, vaikka yksittäisiä ”ongelmatapauksia” seurataankin tiiviimmin.

Lukiossamme ei kuitenkaan ole olemassa mitään tarkempaa ohjeistusta sille, miten ryhmänohjaaja ryhmänsä etenemistä seuraa, vaan jokainen ryhmänohjaaja seuraa opiskelijoidensa opintojen etenemistä parhaakseen katsomalla tavalla. Opiskeluvaikeuksiin puuttumisen ryhmänohjaajat kokivat kyselyssä vaikeaksi ainakin sillä perusteella, että kaipasivat siihen osa-alueeseen kehittämistä tai materiaalia ryhmänohjauskansioon. Opiskelumotivaation tukeminen koettiin myös ryhmänohjaajien keskuudessa haasteelliseksi tehtäväksi ilman konkreettisia työkaluja, joita kaivattiin lisää.

Ryhmänohjaaja valvoo ryhmänsä opiskelijoiden poissaoloja.

Poissaolojen säännöllinen valvonta jaksojen aikana on tärkeää, jotta mahdollisiin ongelmiin voidaan puuttua riittävän ajoissa. Poissaolojen ensisijainen seuranta on kuitenkin aineenopettajilla, jotka pitävät kirjaa opettamiensa kurssien poissaoloista. Onkin mielestäni aineenopettajan tehtävä ilmoittaa ryhmänohjaajalle, mikäli opiskelija on paljon pois. Eri asia sitten on, miten ryhmänohjaaja toimii tiedon saatuaan. Tässä meidän lukiollamme on parantamisen varaa sikäli, että ei ole olemassa selvää

ohjeistusta siitä, kuka (opo vai ryhmänohjaaja) ottaa yhteyttä kotiin poissaolotapauksessa. Nyt käytäntö vaihtelee, ja oponkin työtä kuormittaa jatkuva kotiin soittelu.

On yhteydessä ryhmänsä opiskelijoiden huoltajiin ja vastaa osaltaan vanhempainiltojen järjestämisestä.

Yhteydenpito huoltajiin olisi hyvä olla säännöllistä ja edes jossain määrin vuorovaikutteista. Näin esimerkiksi poissaolotilanteissa ryhmänohjaajan olisi helpompi ottaa yhteyttä huoltajiin, kun se ei olisi heidän välisensä ensimmäinen yhteydenotto. Nykyinen käytäntö vaihtelee ohjaajittain melkoisesti. Vanhempainillat ovat tilaisuuksia, joihin tietysti kaikki vanhemmat kutsutaan. Vain osa vanhemmista tulee tuolloin paikalle ja vain häviävän pieni osa jää jutustelemaan oman nuorensa ryhmänohjaajan tai opinto-ohjaajan kanssa. Jokaisen lukion jakson jälkeen ryhmänohjaaja jakaa ryhmänsä opiskelijoille jaksotodistukset, jotka nuorten tulee käyttää kotona ja palauttaa huoltajan allekirjoituksella varustettuna. Tämä on yksi tapa tiedottaa kotia opiskelijan opintojen etenemisestä.

Tekee yhteistyötä mm. opinto-ohjaajan ja rehtorin kanssa ryhmänsä koskevilla asioilla.

Lukiossamme kokoonnutaan käymään ykkösten ja kakkosten opiskelijat ryhmittäin läpi säännöllisesti kaksi kertaa lukuvuodessa. Läsnä ovat tuolloin ryhmänohjaaja, rehtori, opo ja terveydenhoitaja. Tuolloin tarkistetaan jokaisen opiskelijan tilanne ja opintojen eteneminen. Akuuteissa ongelmatapauksissa on tärkeitä pitää palaveri tai keskustelu nuoren tilanteesta ryhmänohjaajan ja opinto-ohjaajan kesken niin nopeasti kuin mahdollista. Tämä mielestäni toimii koulussamme hyvin, sillä lähes päivittäin tulee opettajanhuoneessa sivuttua joko opinto-ohjaajan tai ryhmänohjaajan aloitteesta jonkin opiskelijan asiaa, jos jommalla kummalla on syytä huoleen.

Osallistuu tarvittaessa oppilashuoltoryhmän kokouksiin.

Ryhmänohjaajat eivät kaikki osallistu isoon, neljä kertaa vuodessa kokoontuvaan opiskelijahuoltoryhmään, vaan ongelmatapaukset pyritään saamaan esille pienemmissä koulun sisäisissä palavereissa. Tarvittaessa ryhmänohjaaja voi tuki osallistua opiskelijahuoltoryhmään. Opiskelijahuoltoryhmässä on kuitenkin lukuvuosittain mukana ”kiinteä” opettajajäsen.

Kasvattaa ryhmänsä opiskelijoita mm. hyviin tapoihin.

Vaikka lukiossa kasvatustavoitetta ei peruskoulun tavoin olekaan, niin opettajakuntamme on pitänyt tärkeänä hyvien tapojen esille tuomista myös ryhmävarteilla. Sen käsitteleminen ryhmässä on ollut jokaisen ohjaajan omassa harkinnassa.

Vahvistaa ryhmänsä yhteisöllisyyttä.

Ryhmähengen kasvattaminen jää useimmiten tiedottamisen jalkoihin. Kaikki ohjauryhmän jäsenet eivät tunne toisiaan vielä kolmen yhteisen lukiovuoden jälkeenkään. Koska Ulvilan lukio on melko suuri lukio ja nelisarjainen, niin on hyvinkin mahdollista, että ohjausryhmän nuoret opiskelevat täysin eri opetusryhmissä eri aineiden tunneilla ja vain vartin ajaksi ohjausryhmä kokoontuu.

Tutorit ovat onneksi auttamassa yhteisöllisyyden kehittämisessä varsinkin uusien lukiolaisten aloittaessa opintopolkunsa. Tutorit leikittävät ja kierrättävät koulussa ensimmäisenä koulupäivänä ja tapaavat lukuvuoden alussa oman ohjausryhmänsä ohjattavat joka viikko. Toki erilaiset keskusteluttamiset ryhmätuokion aikana olisivat omiaan parantamaan ryhmän henkeä tai ylipäänsä luomaan sitä. Eihän voi olla kovin yhtenäistä ryhmää elleivät ryhmän jäsenet tunne toisiaan.

2.4 Ryhmäohjauksen yhteiset tavoitteet

Tavoitteiden asettaminen ryhmäohjauksen ja sen tukimateriaalin kehittämisen suhteen jäsenyi kahdella tavalla. Otin huomioon lukiomme ohjaussuunnitelmassa mainitut ryhmäohjaajan tehtävät ja koulussamme teettämäni ryhmäohjauskyselyn annin. Lisäksi keskusteluissa lukuvuonna 2006-07 uuden ryhmän kanssa aloittaneiden ryhmäohjaajien kanssa tarkoituksena oli valita yhdessä pohdittuista ideoista ja materiaaleista niin monia kuin mahdollista kokeiluun kuluvana lukuvuonna. Kehittämishankkeen puitteissa oli mahdollista kokeilla erilaisia materiaaleja ja lähestymistapoja ryhmäohjauksessa ja käytännön kautta yhteistyössä kaikkien ykkösten ryhmäohjaajien kanssa valikoida parhaat ja toimivimmat itse lopulliseen kansioon.

Teetin toukokuussa 2006 kyselyn ryhmäohjauksesta ja sen kehittämistarpeista lukiomme opettajille (Liite2). Tarkoitukseni oli kartoittaa ryhmäohjausta antavan tahon ajatuksia ryhmäohjauksesta ja sen kehittämisestä sekä ryhmäohjauksen tämänhetkisestä tilasta. Laadin kyselyn kysymykset ohjaussuunnitelmaan kirjattujen ryhmäohjaajan tehtävien pohjalta. Kysymyksiä oli yhteensä 13, joista osa oli valintaluontoisia ja osa avoimia kysymyksiä. Iso osa kyselyssä mainituista tehtävistä on luonteeltaan jaettuja eli sellaisia, joita myös muut toimijat kuin ryhmäohjaajat koulussa hoitavat (opo, rehtori, aineenopettaja).

Opettajista 14 vastasi kyselyyn, jonka toteutin paperisena/sähköisenä. 13 vastanneista oli toiminut koulussamme ryhmäohjaajana ja yksi ei. Opettajista valtaosa oli toiminut aiemmin ryhmäohjaajana. Ryhmäohjaajia pyydettiin kyselyssäni aluksi numeroimaan tehtävistä ohjaajan tehtäviä tärkeysjärjestykseen. Sen lisäksi heitä ohjeistettiin alleviivaamaan kolme ryhmäohjaajan tehtävää, joihin he eniten kaipaisivat kehittämistä tai apuja. Kaikkein tärkeimmiksi ryhmäohjaajan tehtäviksi ryhmäohjaajat valitsivat opiskelijan tutustuttamisen lukion käytänteisiin, tiedottamisen omalle ryhmälle ja yhteistyön opinto-ohjaajan kanssa. Tämä on luonnollista senkin vuoksi, että nämä tehtävät ovat olleet etusijalla ryhmäohjauksessa ja ne toimivat hyvin. Jo ryhmäohjauksen uskottavuudelle on tärkeitä, että ryhmäohjaaja pitää tekemiänsä asioita oleellisina ryhmäohjauksen kannalta.

Yksi opettaja kritisoi myös vaikeutta valita vain kolme tai ylipäänsä numeroida tehtäviä tärkeysjärjestykseen. Hänen mielestään oli vaikeata erotella, mikä on erittäin tärkeitä ja mikä vain hyvin tärkeitä. Eräs opettaja oli myös lisännyt itse muutamaa ryhmäohjaajan tehtäväksi tarjottuun kohtaan, että kuuluu myös opolle. Valtaosa tehtävistä olikin sellaisia, joita myös opinto-ohjaaja tekee. Oleellinen kysymys on tämän

hankkeenkin osalta se, että mitkä ovat eri toimijoiden väliset tehtävät ja ennen kaikkea, miten määrällisesti ja ajallisesti niistä suoriudutaan.

Ryhmänohjaajat arvioivat kyselyssä tarvitsevansa 0-30 minuuttia aikaa opiskelijan yhdelle henkilökohtaiselle ohjaukskerralle. Osa haluaisi jutustella pitempäänkin jokaisen opiskelijansa kanssa, mutta osa taas ei kokenut lainkaan tarpeelliseksi käydä henkilökohtaista keskustelua nuorten kanssa. Muutama mainitsi myös, että haluaisi useamman kuin yhden keskustelukerran, jos se olisi mahdollista. Käyn seuraavassa läpi opettajien kommentteja avoimiin kysymyksiin ryhmänohjauksesta.

Mitkä edellä esitetyistä ryhmänohjaajan tehtävistä ovat sellaisia, joiden hoitamiseen kaipaisit lisäkoulutusta?

”Lähes kaikki muut paitsi ryhmälle tiedottaminen. Opiskeluvaikeuksiin puuttuminen. Opiskeluun motivointi. Yhteistyö tutoreitten kanssa. Ryhmähengen kehittäminen. Opiskelijan tulohaastattelu. Opiskelijan lähiohjaajana toimiminen.”

Välttämättä niihin asioihin, joita opettajat arvottivat kaikkein oleellisimmaksi osaksi ryhmänohjaajan työtä, ei kaivattu lisäkoulutusta. Tärkeimpinä pidettyjen tehtävien hoidon, kuten tiedottamisen, koettiin siis olevan hallussa. Useimmat valitsivatkin eniten kehittämistä vaativiksi tehtäviksi sellaisia, joita ei ollut listannut kaikkein tärkeimpien joukkoon. Kyselystä nousi esille tarvetta erilaiselle koulutukselle, joka auttaisi ryhmänohjaajaa työssään. Ainakin vaikeista asioista keskusteluun ja puheeksi ottamiseen saamme tulevan lukuvuoden kuluessa koulutusta. Lisäksi toivottiin koulutusta poissaolojen seurannan kehittämiseen. Käytössämme olevaan hallinto-ohjelmaan olisi ostettavissa sähköinen poissaolojen seuranta ja toiveet koulutukselle asiasta liittyivät toiveisiin saada ko. järjestelmä kouluunne. Poissaolojen seuranta mahdollistaisi nopean puuttumisen poissaolokierretilanteessa, jolloin opiekslijaa voitaisiin auttaa mahdollisimman pian.

Miksi ryhmänohjaajan ja opinto-ohjaajan kahdenkeskisiä palavereja kannattaisi pitää?

”Yhteistyö on voimaa! Ongelmat tulevat paremmin tietoon ja niihin puututaan nopeammin. Tehtäviä voidaan jakaa. Jotta useampi kuin yksi on selvillä opiskelijan tilanteesta. Tiedottaminen vanhemmille ja muille opettajille.”

Kaikki ryhmänohjaajat kannattivat ryhmänohjaajan ja opinto-ohjaajan kahdenkeskisiä palavereja. Perusteluina mainittiin muun muassa ongelmien esille nostaminen, nopeampi puuttuminen, tiedonkulun varmistaminen ja tietojen täydentäminen. Enemmistö opettajista halusi keskusteluja käytävän tarpeen vaatiessa, ei säännöllisesti. Eräs opettaja kommentoi, että palaverit opinto-ohjaajan kanssa ovat tärkeitä, jotta ryhmänohjaaja saa opiskelijasta tietoja. Ongelmana oli siis, että kyseinen ryhmänohjaaja ei kokenut saavansa opiskelijalta itseltään tarpeellisena pitämiään tietoja, vaan halusi niitä opinto-ohjaajan kautta. Voisiko ryhmävarttien sisältöä yrittää muuttaa jossain määrin niin, että ryhmänohjaajan olisi mahdollista saada opiskelijoistaan enemmän ”tietoja”? Ehkä jonkinlainen haastattelukin voisi auttaa asiassa.

Mikä on mielestäsi myönteistä ryhmänohjaajana toimimisessa?

”Saa ainakin yrittää auttaa ja ohjata. Oppii tuntemaan oppilaat paremmin.”

Heidän ilonsa ja surunsa tulevat lähemmäksi kuin muiden opiskelijoiden. Tuntuu hienolta, kun opiskelijalta saa palautetta ja kiitosta hyvin tehdystä ohjaustyöstä. Kun asia loppuu, voi keskustella vapaamuotoisesti halullisten kanssa – kuulee asiaa ja mutua. Kurssien vaihtuessa jatkuvasti tulee tunne, että nämä ovat mun oppilaitani. Haastava tehtävä. ”

Opettajat kokivat ryhmänohjaajana toimimisen myönteisinä puolina sen, että näkee opiskelijan muunakin kuin oman opetettavan aineen opiskelijana. Myös opiskelijoihin tutustuminen asetettiin tärkeäksi ja sitä kautta minun oppilaat –ajatus. Myönteiseksi koettiin myös opiskelijoiden kasvun seuraaminen ja hyvän palautteen saaminen. Positiivinen huomio oli, että ryhmänohjaajat kokevat ainakin jossain määrin ohjaavansa. Positiivista oli myös se, että jos ns. asia loppuu ja aikaa on vielä jäljellä, niin opiskelijoita ei päästetä pois, vaan heidän kanssaan käytetään jäljellä oleva aika mahdollisimman hyvin. Haluan kehittää materiaalia ryhmänohjaajille juuri sen vuoksi, että sitten kun jää sitä ylimääräistä aikaa, niin on materiaalia, josta ammentaa ideoita käytäntöön.

Mikä on mielestäsi kielteistä ryhmänohjaajan työssä?

”Kaikkia opiskelijoita ei tule tuntemaan. Kiire. Kaikki eivät koe ryhmänohjausta tärkeäksi. Jotkut jättävät vartille tulematta. Kontaktit jäävät usein nopean tiedottamisen varaan. Vie aikaa. Pieni korvaus on miinusta.”

Kielteisenä taas koettiin ainainen kiire ryhmänohjauksessa. Aikaa on todellakin vain 15 minuuttia kerrallaan. Riittämättömyyden tunne vaivasi monia ja se, ettei tehtäviä ole tarkasti määriteltä. Moni harmitteli myös sitä, ettei ryhmänohjaajuus juurikaan näy palkkauksessa. Lisäksi varsinkin suuren ryhmän ohjaajalle on melkoisen haasteellinen tehtävä oikeasti tuntea jollain tasolla opiskelijansa. Opiskelijan kokonaistilanteen tuntemisen puutteen takia ryhmänohjaaja voi kokea ohjauksensa toteuttamisen vaikeaksi ja riittämättömyyden tunnetta.

Miten haluaisit kehittää ryhmänohjausta?

”Aion jatkaa sähköistä viestintää vanhempien kanssa. Parempi kontakti omiin opiskelijoihin. Ryhmällä ei juuri koskaan ole mitään kysyttävää tai omia asioita, joista voisi jutella. Vähentää tiedotuspaasausta tai hoitaa tiedotusta enemmän sähköisesti. Voisi olla yksi pidempi vartti kerran jaksossa. Jos tiedonvälitystä olisi jollain kerralla vähän, millä täytettäisiin loput 10 minuuttia? - Tarvittaisiin matskua, jota voi aina hyödyntää.”

Kun opettajilta kysyttiin, miten he haluaisivat kehittää ryhmänohjausta tulevaisuudessa, niin todella moni toivoi palkkausperusteen muuttamista paremmaksi. Useat opettajat näkivät henkilökohtaisen ohjauksen mahdollistamisen kehittämisen arvoisena. Vastauksissa ei kuitenkaan pureuduttu syvällisemmin siihen, miten se olisi mahdollista eli onko sekin lopulta resurssikysymys ja liittyy palkkaukseen. Muutama halusi kehittää keskustelukulttuuria vilkkaammaksi ryhmänsä kanssa. Poissaolojen seuranta kaivattiin sähköiseen muotoon ja myös tiedotusta kaivattiin enemmän sähköiseen muotoon, jotta jäisi aikaa muullekin toiminnalle kuin tiedottamiselle. Muutama opettaja kaipasi lisää ryhmäytymismahdollisuuksia tai muutaman kerran vuodessa pitempää tapaamista ryhmänsä kanssa.

Mitä mielestäsi ainakin tulee löytyä ryhmänohjaajan kansiosta?

”Vinkkejä tulohaastatteluun! Aikataulut ja lakisääteiset työt. Tehtävät ja ehdotukset niiden toteuttamiseksi. Tärkeät päivämäärät. Käytännön ohjeita esim. yhteishengen luomiseen ja motivointiin. Kaikki tieto yo-tutkinnosta ja kurssivalinnoista.”

Ryhmänohjaajan kansiosta tulee ryhmänohjaajien mielestä löytyä ainakin kaikki tärkeät aikataulut, myös yo-kirjoituksiin liittyvät. Materiaalipankissa tulee olla oman lukion käytänteet selvästi ja kaikille yhteiset pelisäännöt. Osa mainitsi peruslomakkeet, joilla asiat lukiossamme hoituvat. Muutama kaipasi vinkkejä tulohaastatteluun. Lisäksi kaivattiin velvollisuudet selkeästi listattuina ja niksejä niiden toteuttamiseen.

Ryhmähengen vahvistamisen ryhmänohjaajat kokivat tekemässäni kyselyssä tärkeäksi, mutta keinoja sille he eivät mielestensä omaa. Ryhmänohjaajat kaipasivat materiaalia ryhmänohjaukseen tai muunlaista kehittämistä ryhmän yhteisöllisyyden tukemiseksi. Valtaosa opettajista pitää opiskelijatutorointia ja sen kehittämistä heidänkin työnsä tueksi hyvänä ja tarpeellisena. Huomautuksia tuli tutoreiden riittävä ohjauksen merkityksestä. Kaikki ilmoittivat olevansa valmiit tekemään yhteistyötä tutoreitten kanssa uuden ryhmän aloitussyksynä.

Kaiken kaikkiaan ryhmänohjaukseen anti oli melko konservatiivinen, muutamalta opettajalta tuli uudenlaisia ajatuksia ryhmänohjauksen tavoitteisiin. Oikeastaan kautta linjan painotettiin jo olemassa olevia käytäntöjä. Positiivisia olivat huomiot siitä, että ryhmänohjaajista valtaosa haluaisi varteilta jotakin muuta kuin pelkkää tiedottamista.

3 RYHMÄNOHJAUSKANSIO KOKEILUSSA

3.1 Yhteistyö ykkösten ryhmänohjaajien kanssa

Lukuvuoden alku on aina kiireinen, mutta silti löysimme ensimmäistä kertaa aloittavien ryhmänohjaajien, opinto-ohjaajan ja tutoreitten¹ kanssa yhteistä palaveriaikaa ennen ensimmäistä koulupäivää. Palaverissa kukin ryhmänohjaaja keskusteli oman ryhmänsä tutoreiden kanssa ensimmäisen päivän aikana läpikäytävistä asioista ja sopi heidän keskenäisestä työnjaosta. Mitä ryhmänohjaaja käy ensimmäisellä ro-tuokiolla läpi ja mitä taas tutorit. Lisäksi sovimme etukäteen, mitä tutorit käyvät kunkin ryhmän kanssa ensimmäisenä päivänä ja muutaman ensimmäisen viikon tutorvarteilla läpi aloittaneiden opiskelijoiden kanssa.

Osa ryhmänohjauksessa käsiteltävistä aiheista on sellaisia, joita käsitellään myös opinto-ohjauksen tunneilla. Tähän olisikin hyvä saada jatkossa selvyyttä, ettei kahdessa paikassa tehdä täysin samoja asioita, vaan opinto-ohjauksessa voidaan jatkaa syvemmälle esimerkiksi siitä, mihin ryhmänohjauksessa on päästy. Opiskelutaidot on hyvä esimerkiksi aiheesta, jota opinto-ohjauksen pakollisen kurssin tunneilla käydään läpi ja siitä järjestetään lukiossamme myös ihan oma kurssinsa, johon opiskelijat valitaan erillisen seulonnan perusteella. Lisäksi jokainen aineenopettaja ohjaa oman aineensa opiskelukäytänteisiin. On mielestäni järkevää käyttää ryhmänohjaustuokioiden rajallista aikaa johonkin muuhun kuin samankaltaiseen asiaan, mistä jo muussa yhteydessä puhutaan.

Tutorpalaverin lisäksi opinto-ohjaaja ja ryhmänohjaajat palaveerasimme keskenämme lukuvuoden ja uusien ryhmien aloituksesta elokuussa. Yhteistyössä yhdessä sovimme, millaisella materiaalilla lähdemme liikkeelle uuteen lukuvuoteen. Sovimme ottavamme käyttöön tulohaastattelu-lomakkeen ja haastattelumallin ykkösten keväälle. Sen lisäksi yhdeltä ro:lta tuli idea ottaa käyttöön sähköposti yhteydenpitoon opiskelijoiden vanhempien kanssa. Hänellä oli hyviä kokemuksia aikaisemmilta ryhmänohjausperiodiltaan. Lisäksi kävimme yhdessä läpi opiskelijoille jaettavan lukuvuositedotteen sisältöjä ja pohdimme yhdessä, mitä sieltä erityisesti on nostettava esiin ryhmävarteilla. Osa tehtävistä oli mielestämme sellaisia, että tutoreista olisi apua niiden läpikäymiseen. Tutorit voisivat esimerkiksi kertoa omia kokemuksiaan hyvistä opiskelutaidoista tutorvarteilla. Opinto-ohjaajan harteille jäi näiden tiettyjen sisältöjen esittelemisen ja läpikäymisen tutoreitten kanssa.

Yksi tapa uudistaa vanhoja käytäntöjä oli järjestää terveydenhoitajan, koulupsykologin ja erityisopettajan esittäytyminen ykkösten vartille lukuvuoden alkuun. Tällaista käytäntöä ei ollut aikaisemmin ollut ja palaverissa ykkösten ryhmänohjaajien

¹ Tutoreille oli jo edellisen lukuvuoden päätteeksi toukokuussa 2006 pidetty asiasta info ja he olivat kokoontuneet opinto-ohjaajan johdolla ennen ensimmäistä koulupäivää elokuussa suunnittelemaan ensimmäisen päivän tutorointiaan.

kanssa elokuussa se tuntui hyvältä ja helposti toteutettavalta idealta. Tavoitteenamme oli ensinnäkin, että opiskelijoille tärkeiden toimijoiden kasvot tulisivat tutuiksi. Toiseksi ajatuksena oli, että tutulle kasvolle on matalampi kynnys mennä juttelemaan kuin täysin vieraalle. Minä opinto-ohjaajana sovin käytännön järjestelyt ja kiertoaikataulut ja vierailu sujui mallikkaasti.

Itse ryhmänohjausta jonkinlaisena ohjauksellisena prosessina tukevaa materiaalia kansiossa ei ole aikaisemmin ollut. Opettajat pitivät keskusteluissamme erittäin tärkeänä kehitteillä olevan kansion helppokäyttöisyyttä, osa opettajista asetti sähköisessä muodossa olevan materiaalin ensisijaiseksi, osa taas kaipasi valmista kirjallista materiaalia. Päätinkin tehdä kansiota sekä sähköisen kansion, josta materiaalia voi tulostaa tai näyttää suoraan ryhmälleen että tulostaa paperisen version opettajanhuoneeseen, josta ryhmänohjaajat voivat halutessaan kopioida materiaalia käyttöönsä. Materiaalien sähköiseen muotoon saattaminen jää kuitenkin tulevaisuuteen.

Palaveerasimme aloittaneiden ryhmänohjaajien kanssa seuraavan kerran ennen ensimmäistä koeviikkoa. Kaikki aikoivat käydä jossain määrin koeviikkoa varteillaan läpi opiskelijoiden kanssa. Mitään valmista materiaalia sille ei kansiossa ollut, joten keskustelimme siitä, miten sitä olisi syytä käydä läpi. Yksi ryhmänohjaajista kertoi näyttävänsä kalvolta lukiomme kurssitarjotinta, jonka pohjalta hän selvittää koeviikon kokeiden järjestyksen. Tutoreille päätettiin antaa koeviikon ohjelman tarkka läpikäynti niin, että jokainen ykkönen varmasti tietäisi, mikä koe hänellä on minäkin päivänä. Koeviikkoon valmistautumisen läpikäynnistä keskustelimme myös ja sekin tehtävä päätettiin jakaa tutoreitten kanssa. Lisäksi koulussamme käytetään aina ennen koeviikkoa jaettavaa koeviikon aikataulumonistetta, josta käy ilmi järjestettävien kokeiden päivät ja luokat, joissa kokeet pidetään.

Seuraava ja toistaiseksi viimeinen yhteinen keskustelumme ryhmänohjaajien kanssa oli kevätlukukauden alussa eli tammikuussa 2007. Kyselin ryhmänohjaajilta heidän suunnitelmiaan kevään varttien varalle. Kovin selviä suunnitelmia ei heillä tuntunut olevan ja yksi ohjaajista kertoikin kevään oleva melko kiireistä aikaa eli tiedotettavaa asiaa on varteilla yleensä paljon. Kukaan heistä ei ollut haastatellut ryhmäänsä, mutta he lupasivat harkita asiaa. Eräs ryhmänohjaajista pohti sitä, mistä lukion ykkösluokkalaiset ovat valmiita ehkä hyvinkin vieraassa ryhmässä keskustelemaan ääneen. Sovimme kuitenkin, että vauvapäivästä² pitää ykkösille kertoa ennen helmikuun alussa alkavaa koeviikkoa., koska yhdellä ryhmänohjaajalla oli huoli, etteivät ykköset tiedä mihin heidän pitäisi valmistautua. Ryhmänohjauksen sisältöjen tuleekin käsitellä sellaisia asioita, joita nuoret pystyvät turvallisesti yhteisesti jakamaan (Ilomäki 2005). Ei ole itsestään selvää, että nuoret ovat valmiita keskustelemaan kaikista asioista.

3.2 Ryhmänohjauskansion sisältö

Lukiomme ohjaussuunnitelma ja ryhmänohjaajien ajatukset työstään ja tehtävistään ovat tietysti pohjana ryhmänohjauskansion sisällölle. Lukiomme ohjaussuunnitelma määrittelee ryhmänohjaajan tehtäviksi mm. lukion opiskelukäytänteisiin ohjaamisen. Tehtävä on jaettu eri opettajille³, mutta jotta ryhmänohjaaja pystyisi tehtävää mahdollisimman hyvin toteuttamaan, tulee hänellä olla jonkinlainen käsitys siitä, mitä

² Vauvapäivä on vanhojenpäivänä ykkösille järjestettävä tempaus, jossa kakkoset eli vanhat leikittävät ykkösiä eli vauvoja.

³ Aineenopettajille, opinto-ohjaajalle ja rehtorille.

lukion juuri aloittanut ajattelee ja tietää opiskelutaidoistaan ja opiskeluvaatimuksista lukiossa. Olemme yhdessä syksyllä lukio-opiskelun aloittaneiden ryhmänohjaajien kanssa valinneet erilaisia sisältöjä kokeiltaviksi ryhmänohjauksiansioon. Tarkoituksena on, että ykkösten ryhmänohjaajat ja opinto-ohjaaja käyttävät ja kokeilevat materiaalia, jonka jälkeen tehdään yhdessä keskustellen parannuksia ja/tai muutoksia ryhmänohjauksiansion sisältöön.

Seuraavaksi esittelen ryhmänohjauksiansion sisällyksenä ne tehtävät, joiden ajattelimme yhdessä aloittavien ryhmänohjaajien kanssa olevan merkityksellisiä ja joihin oli tarjolla jotakin materiaalia.

RO-KANSION SISÄLTÖÄ

Tässä ehdotuksia sisällöksi ryhmänohjaajan kansioon lähinnä ykkösvuoden ryhmänohjauksen osalta. Tarkoituksena on tosiaan tehdä sekä sähköinen että paperinen versio kansiesta. Kaikkeahan ei tarvitse käyttää, mutta täältä voi tarpeen ja ajan tullen löytää ro-tuokiossa hyödynnettävää, muokattavaa ja läpikäytävää materiaalia.

Yhteystiedot

oppilaiden nimilista + yhteystiedot (myös vanhempien kännykkä ja/tai s-posti tärkeä); päivitettävä primukseen yhteistyölomake

Lukuvuositedotteiden läpikäyminen varteilla

työpäivät, loma-ajat

järjestyssäännöt, talon tavat, sanktiot

ro-vartti tiistaisin klo 9.45-10.00

poissaolot -> lomakkeet kotisivuilla / kalvolla, voi esitellä sieltäkin tai kalvolta

koeviikot, uusintakokeet, kokeenpalautukset,

vanhempainillat, ykkösten vanhempainilta 1. jakson jälkeen

päivänavaukset: opiskelijat torstaisin, ohjausta siihen

Tärkeät lukuvuoden päivämäärät

esim. yo-kirjoituksiin ja ilmoittautumisiin liittyvät

Ohjauksen työnjako

ohjaussuunnitelma

ro:n tehtävät listattuna

Haastattelumalleja

tulohaastattelulomake

keskustelutuokio ykkösten kanssa ykkösen keväällä

Opiskelijahuolto

opiskelijahuoltoryhmä 4 x vuodessa, kokoontumisajat

ryhmänohjausluokittain läpikäynti kaksi kertaa vuodessa

koulupsykologi Anne Antinluoma: vastaanottoajat, puh.nro, esittäytyminen vartilla ryhmälle

erityisopettaja Leena Mattila: vastaanottoajat, puh.nro, esittäytyminen vartilla ryhmälle, lukitestausta

Terveystiedot

terveydenhoitaja Paula Mäkinen

esittäytyminen vartilla ryhmälle, vastaanottoajat

Arviointi

lukion kurssien arviointi

aineen arviointi
Ryhmäytysharjoituksia – yhteishengen luomiseksi
Opiskelutekniikkaa
muistiinpanotekniikat (ainakin omasta opetettavasta aineesta)
Koeviikkoon valmistautuminen

Käyn läpi valikoidusti ja analysoiden ryhmänohjaajien tämän lukuvuoden aikana käyttämää ryhmänohjausmateriaalia. Esittelen aina ensin materiaalin tai idean, joka ryhmänohjauskansioista löytyy. Olen valikoinut käsittelyyn sellaisia materiaaleja, joita alunperin pidin ohjaustyötä tukevinä ja vuorovaikutusta ryhmänohjaajan ja opiskelijan välillä lisäävinä. Oletin ryhmänohjaajienkin pitävän materiaalia käyttökelpoisena. Ryhmänohjauskansion materiaalit on käyty yhdessä ryhmänohjaajien kanssa läpi elokuussa, jolloin materiaali tyydytti meitä kaikkia. Yritän jokaisen materiaalin kohdalla pohtia, miten sitä voisi käyttää, miksi sitä on tai ei ole käytetty ja mitä sillä on saavutettu. Lopuksi kartoitan myös tämän vuoden kokemusten perusteella, tarvetta ryhmänohjauskansion sisällön lisäämiseen. Tärkeätä on hankkeen toiminnallisen luonteenkin kannalta miettiä tulevaisuuden ryhmänohjausta ja sitä, mitä kokeilujen perusteella ryhmänohjaajat kaipaavat kansioon lisää.

3.3 Opiskelijan haastattelulomakkeet

Yksi ryhmänohjauskansion materiaaleista oli opiskelijan tulohaastattelulomakepohja:

Tulohaastattelulomake:
Opiskelijan nimi ja ryhmä
Osoite
Huoltajien nimet ja puhelinnumerot
Käsityksiäni menestystekijöistä: vahvimmat kouluaineeni / vaikeimmat kouluaineeni:
Mitkä ovat omat vahvat puolesi oppijana (mitä opiskelutekniikkoja hallitsen / en hallitse)
Miten paljon keskimäärin käytän aikaa koulutehtäviin ja läksyihin päivittäin?
Vapaa-ajan harrastuksiani:
Onko sinulla jokin harrastus tai työ, jonka sovittaminen yhteen opiskelun kanssa ei täysin onnistu?
Henkilökohtaisia seikkoja, jotka toivon huomioitavan lukio-opiskelussani
Tavoitteita lukio-opiskelulle ja arvio menestyksestäni - lukio-opiskelulta odotan:
Merkitse numeroin taso (4-10), johon uskot lukiossa eri aineissa pääseväsi
Lukion jälkeen haluaisin valmistua...
Onko muuta, jonka haluaisit tuoda tässä yhteydessä esiin (esim. lukihäiriö, erilaiset opiskelun rajoitukset)?

Ryhmänohjaajan tehtäviin kuuluu ryhmänsä lähiohjaajana toimiminen ja jotta ryhmänohjaaja tutustuisi opiskelijoihinsa edes jollain tasolla, on opiskelijan haastattelu yksi tapa perehtyä paremmin ryhmänsä opiskelijoihin. Tilannehan saattaa olla sellainen, että ryhmänohjaaja ei opeta ryhmänsä joillekin jäsenille mitään oppiainetta, jolloin hän tapaa opiskelijoitansa vain vartin viikossa. Lisäksi teettämässäni kyselyssä tuli usealta opettajalta kommenttia, ettei mielestään tarpeeksi tuntenut opiskelijoitaan.

Mielestäni lukiossa aloittavan opiskelijan jututtamista helpottaa valmis lomake, jollaista meillä ei Ulvilan lukiossa ollut käytössä. Lomakkeen voisi täyttää ryhmävirtilla ja tehdä aikataulun henkilökohtaisille keskusteluille sen jälkeen. Tuolloin voisi keskustelussa hyödyntää jo aiemmin saamiaan tietoja, jolloin keskustelussa voitaisiin päästä syvemmälle. Kysymykset koskivat lukioopintojen aloittamista ja nuoren ajatuksia siihen liittyen. Keskustelujen jälkeen voisi antaa palautetta opiskelijoille ja sopivassa määrin keskusteluttaa heitä ryhmässä esille nousseista asioista. Tekemässäni kyselyssä ryhmänohjaajista muutama selvästi kaipasi jonkinlaista mallia ja myös koulutusta haastattelun tueksi. Yksi opettajista vastasi kyselyssä, ettei omannut minkäänlaista kokemusta tulohaastattelusta. Itse oletin kaikkien tietävän, mistä oli kyse, kun muokkasin kysymyksiä.

Käytäntö haastattelujen suhteen yleisesti on ollut lukiossamme varsin kirjava. Jotkut ryhmänohjaajat ovat ensimmäisen lukiovuoden kuluessa haastatelleet vapaamuotoisesti opiskelijansa ja toiset taas eivät. Mitään yhtenäistä lomaketta tai aikataulua saatikka ohjeistusta haastattelujen tueksi ei kuitenkaan ole ollut.

Vaikka lomaketta toivottiin kyselyssä, niin kukaan aloittaneista ryhmänohjaajista ei sitä käyttänyt. Oletettavasti yksikään lomaketta kyselyssäni toivoneista opettajista ei aloittanut uuden ryhmän ryhmänohjaajana tänä vuonna. Löysin haastattelulomakepohjan opiskelumateriaalieni kautta, ja muokkasin sitä edelleen tarpeisiimme sopivaksi. Haastattelulomakemalli oli yksi ryhmänohjauskansion materiaaleista. Esittelin lomakkeen opettajille lyhyesti ja heiltä oli jo aiemmin tekemässä kyselyssä kysytty mielipidettä tulohaastattelusta, joten oletin idean olevan heille tuttu. Olin kuitenkin väärässä, sillä koulun alettua keskusteltuani ryhmänohjaajien kanssa, kävi ilmi, etteivät he olleet aiemmin käyttäneet mitään haastattelulomaketta. Kukaan ei ollut erityisen innokas lomaketta käyttämään, jolloin päätin itse opinto-ohjauksen tunneilla täyttää sen ja antaa sen myöhemmin heidän käyttöönsä.

Lomakkeessa kysyttiin opiskelijan vahvuuksia ja kehittämisalueita sekä opiskelutaitoja. Lisäksi opiskelijaa pyydettiin arvoimaan tulevaa opintomenestystä lukiossa ja opiskeluun käytettyä aikaa. Opiskelijalta kysyttiin myös hänen harrastuksistaan ja jatko-opintohaaveistaan. Lisäksi opiskelijan piti selvittää onko hänellä jotakin lukio-opiskeluun vaikuttavia henkilökohtaisia seikkoja, joita koulussa olisi hyvä tietää.

Täytätin kyseiset lomakkeet opinto-ohjauksen tunneilla lokakuussa. Kaikki vastasivat kysymyksiin, tosin vastausten pohtimistasoissa oli valtavia eroja. Siinä, kun joku vastasi yhdellä sanalla miltei jokaiseen kysymykseen, toinen käytti monta riviä vastauksiinsa.

Kävimme lokakuun lopulla jokaisen ryhmän läpi (pienessä oppilashuoltoryhmässä) ryhmänohjaajan, rehtorin, opon ja terveydenhoitajan kanssa ja lomakkeesta saimme mukavasti lisätietoa opiskelijoista ja heidän ajatuksistaan lukio-opiskelujen suhteen. Annoin haastattelulomakkeet luettavaksi ja säilytettäväksi ryhmänohjaajille, ajatuksena, että he hyödyntäisivät tietoja esimerkiksi keväällä haastatteleamalla nuoret lyhyesti. Näin ei kuitenkaan kyseisen lomakkeen pohjalta ole tapahtunut. Kaksi aloittaneista ryhmänohjaajista taas piti toista haastattelumallia, joka on huomattavasti lyhyempi, vaihtoehtona, jota he aikoivat keväällä käyttää ryhmässään. Joka tapauksessa haastattelulomakekin antaa ryhmänohjaajille tietoja heidän lukiessaan sitä. Jos he haastattelevat nuoria keväällä, he voivat käyttää lomakkeen tietoja pohjana keskusteluilleen, joten hukkaan lomakkeen tiedot eivät menneet.

Seuraavaksi käyn läpi mallin keskustelusta nuoren kanssa lukion ykkösluokan keväällä.

Keskustelutuokio ykkösten kanssa ykkösen keväällä.

Nimi:

Merkitse oheiselle janalle rasti sen numeron kohdalle, joka parhaiten vastaa lukio-opintojesi tähänastista sujumista

0 = Erittäin huonosti on mennyt

10= Erittäin hyvin on mennyt

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Luettele opintoihin negatiivisesti vaikuttaneita tekijöitä:

Kuinka negatiivisiin asioihin voisi yrittää mielestäsi vaikuttaa?

Mielestäni kyseinen malli on hyvä esimerkki siitä, miten yksinkertaisilla kysymyksillä ja numerojanalla voi päästä kiinni ongelmien ytimeen ja toisaalta saada nuori pohtimaan opiskeluansa. Samoista asioista kysytään tässä jälkimmäisessäkin lomakkeessa, mutta toki se on yksinkertainen ja sekä helpompi että nopeampi täyttää opiskelijoilla kuin tulohaastattelumalli. Yksi ryhmänohjaajista mainitsi myös halun keskustelluttaa ryhmää kyseisen suppeamman lomakkeen täytön pohjalta. Ottaen huomioon vartin suppean ajan, jälkimmäinen malli olisi varmasti helpommin sovellettavissa lukiomme ryhmänohjauskäytänteisiin.

Jatkossa olisi varmasti parempi aina ennen seuraavan lukuvuoden alkua esitellä haastatteluajatus ja -lomakkeet ryhmänohjaajana aloittaville opettajille keskitetysti, jotta kaikilla olisi samansuuntaiset tavoitteet ohjaukselle ja rohkeutta niitä paremmin toteuttaa.

3.4 Yhteistyö huoltajien kanssa

Seuraava kansion materiaaleista oli jo erään opettajamme käytössä ollut ja hänen kehittämiensä lomake sähköisen yhteistyön alulle saamiseksi huoltajien kanssa.

Hyvät 1C:n lukiolaisten vanhemmat!

Ja tervetuloa myös vanhempina/huoltajina lukiomaailmaan!

Ryhmänohjaajana olen vastuussa mm. ryhmälleni tapahtuvasta tiedottamisesta.

Tiedotusta varten meillä on varattu ns. ryhmävartit aina tiistaisin klo 9.45-10.00.

Pidän tärkeänä myös opettajien ja opiskelijoiden vanhempien välistä yhteydenpitoa. Tosin luonnollisesti yhteydenpidon tarve on vähäisempää kuin esim. peruskoulun alaluokilla.

Olen keräämässä luetteloa niiden opiskelijoiden vanhempien sähköpostiosoitteista, joilla on sähköposti käytössä joko töissä tai kotona. Näin pystyn lähettämään kätevästi rutiiniluonteiset vanhemmille suunnatut tiedotteet. Esimerkiksi vanhempainillan osallistumisilmoittautumiset voidaan suorittaa sähköpostitse. Ja käänteisesti, myös mahdolliset pidemmät sairauspoissaolot voi jompikumpi vanhemmista ilmoittaa minulle pelkällä sähköpostilla. Tällöin toimitan poissaoloselvityksen tarvittaville opettajille eteenpäin. Mikäli sähköpostia ei ole käytettävissä tai ette halua sähköpostia käyttää tähän

tarkoitukseen informaatio kulkee perinteisesti opiskelijoiden mukana paperiversiona.

Toivon tietysti, että Te otatte yhteyttä myös muissa asioissa, jotka mieltänne askarruttavat. Joko perinteisesti puhelimitse, alla olevaan sähköpostiosoitteeseen tai vaikka käväisemällä koulussamme!

Hauskaa syksyn odottelua!

IC:n ryhmäohjaaja

etunimi.sukunimi@ulvila.fi

Ykkösten ryhmäohjaajista kolme neljästä antoi ryhmänsä opiskelijoiden välityksellä huoltajille lomakkeen, jossa kerrotaan tiedottamisesta lukiossa ja pyydetään sitä tarkoitusta varten huoltajien sähköpostiosoitteita. Otin myös itse aloittavana kakkosen ryhmäohjaajana lomakkeen käyttöön.

Ryhmäohjaajan yksi tärkeä tehtävä on olla yhteydessä ryhmänsä opiskelijoiden huoltajiin. Koska yksi opettajistamme oli vuosia sitten ottanut käyttöön tällaisen lomakkeen, päätimme hänen aloitteestaan yhdessä ykkösten ryhmäohjaajien kanssa laittaa lomakkeen ryhmäohjauskansioon kaikkien hyödynnettäväksi. Materiaalikansioon lisätyn lomakkeen tarkoitus on parantaa huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ja madaltaa kynnystä ottaa yhteyttä sekä huoltajien että myös ryhmäohjaajan taholta. Toisaalta sähköpostin käyttö paperisen tiedottamisen ohella myös parantaa tiedonkulkua ja saattaa myös nopeuttaa sitä.

Koulutusta sähköpostilistan tekemiseen ehkäpä tarvitaan, koska ainakin itsellä se oli aikaa vievää puuhaa. Sähköpostilistan laatiminen olikin suurin tehtävä tämän lomakkeen käyttöönottamisen osalta. Ohjeistusta kaivataan myös siihen mitä kaikkea huoltajille kannattaa lähettää. Itse olen käyttänyt vaivalla tehtyä sähköpostilistaa vain kerran – vanhempainilnakutsun lähetykseen ja vanhempien ilmoittautumisetn vastaanottamiseen. Toki sen jälkeen muissa asioissa muutama vanhempi on ottanut minuun yhteyttä nimenomaan sähköpostitse. Voi olettaa, että yhteydenotto on helpompaa kun yhteyttä on käytetty. Laitoin myös paperisen kutsun menemään ryhmäni opiskelijoiden mukana. Vanhemmilta saatujen viestien perusteella kumpaakin tapaa on hyvä käyttää, koska kaikilla ei ensinnäkään ole käytössä sähköpostia ja kaikki eivät lue niitä säännöllisesti. Myös paperinen versio voi huoltajien mukaan jäädä matkan varrelle eli opiskelijan reppun ilman että huoltaja saa sitä ajoissa tai ollenkaan, jolloin sähköposti varmistaa tavoittamisen. Myös vastaaminen sähköpostin välityksellä on helppoa. Voisi siis olettaa, että sähköpostilistasta pienen vaivannäön jälkeen olisi ainoastaan hyötyä kaikille osapuolille ja se on omiaan lisäämään huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Ryhmäohjaajat ovat saaneet myös vanhemmilta sähköisiä yhteydenottoja opiskelijoidensa asioihin liittyen, mikä on hyvä asia. Voisi ajatella, että tällainen sähköinen päänaavaus heti koulun alettua on omiaan lisäämään yhteydenoton mahdollisuutta huoltajien osalta, mikäli tarvetta sellaiselle ilmenee.

Olemme jo kaksi vuotta peräkkäin ajoittaneet ykkösten syksyn vanhempainillan niin, että muutamaa päivää aiemmin opiskelijat ovat saaneet kotiin vietäviksi ensimmäiset jaksotodistukset, jolloin keskustelu opintojen käynnistymisestä on kotona käynnissä ja innokkaampi osallistuminen vanhempainiltaan olisi mahdollista.

4. KATSE KOHTI OHJAUKSELLISEMPAA RYHMÄNOHJAUSTA

Kehittämishankkeeni tarkoituksena oli tuoda esille uutta tietoa ryhmänohjauksesta, mutta samalla kehittää sitä. Ryhmänohjauksen kehittäminen lukiossamme on kenties vuosia kestävä prosessi, joka vaatii tietyin väliajoin tehdyn toiminnan ja muutoksen arviointia ja tavoitteiden uudelleenasettelua. Kehittämishankkeeni tässä vaiheessa on tilinteon aika. Mitä ryhmänohjauksella lukiossamme tavoitellaan ja millä keinoin siihen pitäisi pyrkiä jatkossa näiden kokemusten pohjalta?

Ryhmänohjauksen olemus lukiossamme on selvitykseni valossa hyvin tiedotuspainotteinen, nimenomaan opettajasta opiskelijaan päin. Varsinaisesta ohjauksesta prosessina ei voida puhua. Käsite ryhmänohjaus onkin harhaanjohtava ja turhan idealistinen, sillä ryhmänohjaajalla on harvoin aikaa todella ohjata opiskelijaansa vuorovaikutteisesti. Tietysti ohjaussuunnitelma asettaa tavoitteet, mutta siinä taas ryhmänohjaukselle kohdennetut resurssit vaikuttavat laatuun. Ohjaussuunnitelmaamme kirjatut ryhmänohjaajan tehtävät ovat pitkälti tiedotus-, seuranta- ja valvontaluonteisia yhdensuuntaisia tehtäviä. Parempi termi ryhmänohjaukselle olisikin esimerkiksi ryhmätiedotus, joka vastaisi paremmin todellista tehtävänkuvaa.

Toki ryhmänohjaus voisi sisältää enemmän ohjauksellisia elementtejä ja ainakin sellaisia, jotka kuuluisivat ohjaukseen kokonaisvaltaisena lukion läpäisevänä prosessina. Ryhmänohjaajan tulee ohjaussuunnitelman mukaan ohjata opiskelijaa lukion käytänteisiin ja ongelmatilanteissa. Tämän tehtävän hoitamiseen tarvitaan lisää materiaalia ja keskusteluja opettajakunnan kesken erilaisista mahdollisuuksista tutustua ryhmäänsä paremmin. Kehittämishankkeeni yhteydessä ryhmänohjauskansioomme otetut haastattelumallit voivat jatkossa antaa hyvän lisäarvon keskusteluille ryhmänohjaajan ja ryhmänsä opiskelijoiden välille.

Ryhmähengen vahvistamisen ja ryhmän yhteisöllisyyden tukemisen ryhmänohjaajat kokivat tekemässäni kyselyssä tärkeäksi, ja siinä tehtävässä tutorit ovat ryhmänohjaajia auttamassa. Myös erilaiset keskustelut ro-varteilla sitoisivat ryhmän jäseniä yhteen ja tekisivät heitä toisilleen tutuiksi. Kaikkein tärkeimmiksi ryhmänohjaajan tehtäviksi ryhmänohjaajat valitsivat tekemässäni kyselyssä opiskelijan tutustuttamisen lukion käytänteisiin, tiedottamisen omalle ryhmälle ja yhteistyön opinto-ohjaajan kanssa. Nämä ovat tietenkin tärkeitä ja paljon aikaavieviä tehtäviä ja myös niitä pitää jatkossa pyrkiä kehittämään. Tiedotuspainotteisuutta on opettajienkin toiveiden mukaan pyrittävä vähentämään ja keskusteluja ryhmän kesken lisäämään – pitää vain löytää keinot tälle kehitykselle.

Myös vartin tiedotuspuolta voisi uudistaa ja tiivistää. Yhden vartin aiheena voisi ykkösille olla tulevana lukuvuonna Ulvilan lukion erilaisten yhteenkuuluvuutta lisäävien tapahtumien esittely. Ryhmänohjaaja ja vaikka tutorit apulaisina voisivat esitellä tulevia koko koulun tapahtumia, jolloin ykkösetkin toivon mukaan pääsisivät

paremmin sisälle penkkareihin, joulujuhlaan, mauttoman pukeutumisen päivään vappuna jne. Olisi toivottavaa, että ykkösetkin rohkenisivat osallistua vaikkapa joulujuhlaohjelman tekoon, joka tavallisesti on pääosin abiturienttien vastuulla.

Lukiossamme on ollut pienoisenä ongelmana ryhmävarteilta lintaaminen. Muutamat, yleensä toistuvasti samat opiskelijat eivät tule ro-varteille. Poissaolon syynä on yleensä opiskelijoiden mukaan se, ettei heillä ole tuohon aikaan opetustunteja, mutta myös yleisemmin motivaatiopula varteille osallistumiseen. Tähän pitää jatkossa pureutua. Ongelma tosin ei ole niinkään ykkösten, vaan kakkosten ja varsinkin abiturienttien ryhmävarteilla. Jos varttien sisältöä pyritään muokkaamaan ja keskusteluja tärkeiden aikataulujen ja päivämäärien kustannuksella lisätään, niin onko se omiaan lisäämään lintsaamista? Jos ryhmän jäsenet taas tuntevat toisensa paremmin, niin eikö yhteisöllisyys ja ryhmähenki taas vähentäisi lintsausta?

Yhteydenpito opiskelijoiden huoltajiin on yksi ryhmänohjaajan tehtävä ja tärkeä sellainen. Yhteydenpitoonkin mielestäni saimme ryhmänohjauskansioon toimivan mallin, jota varmasti tulevina vuosina moni ryhmänohjaaja käyttää. Yleisesti ottaen yksi hankkeen etu oli se, että ryhmänohjauksesta keskusteltiin enemmän ja vanha ro-kansio sai sisällysluettelon, päivitetyn ja osin kokeillun sisällön, jota on jatkossa helppo päivittää aina uuden lukuvuoden tiedoilla.

Koska opettajan tutustuminen ryhmänsä opiskelijoihin on hidasta, on jatkossa lukujärjestyksen suunnitteluvaiheessa pohdittava esimerkiksi sen mahdollisuutta, että ryhmänohjaajalla olisi oman ryhmänsä opetusta ensimmäisessä jaksossa koulun alettua. Tällä pystyttäisiin varmistamaan, että ryhmänohjaaja voisi tutustua oman ryhmänsä opiskelijoihin hieman paremmin ja opiskelijat tutustuisivat jo lukion alussa myös toisiinsa. Sen toteuttaminen saattaa tosin olla hankalahkoa, sillä esimerkiksi saksaa opettava opettaja toimii meillä ryhmänohjaajana, mutta kaikki opiskelijat eivät taas lue saksaa.

Miten sitten ajaa ryhmänohjausta tuleva materiaali ikäänkuin sisään opettajille niin, että he oikeasti tutustuisivat siihen ja yhdessä pohtisivat sen käyttökelpoisuutta ja yhdessä suunnittelisivat lukuvuoden ohjausta. Tietysti jos keräisi aina edellisen lukuvuoden ro-varttien asialistat ryhmänohjauskansioon esimerkiksi pienennettyinä nähtäväksi, niin opettajat voisivat etukäteen nähdä, milloin on ehkä vartilla aikaa jollekin muullekin kuin tiedottamiselle. Tällöin he pystyisivät etukäteen suunnittelemaan esimerkiksi jokaiselle viidelle lukuvuoden jaksolle ainakin yhden vartin, jossa selkeästi tehdään jotakin muutakin kuin tiedotetaan.

Opittu on ainakin sekin, ettei mitään voi ottaa itsestään selvyytenä. Mikäli haluaa ottaa jonkin uuden lomakkeen käyttöön tai toteuttaa uudenlaisen vartin, on syytä esitellä ajatus ryhmänohjaajille hyvissä ajoin, selvästi ja hätköimättä. Toki on pidettävä mielessä myös se, että ryhmänohjaajan pitää olla motivoitunut uudistamaan totuttuja ryhmänohjaus-käytänteitään, jotta tuokioista tulisi entistä parempia. Ei riitä, että on olemassa materiaalia, jonkun pitää ehkä toimia ikäänkuin vastuuhenkilönä, joka järjestää esimerkiksi ryhmänohjaajille palaverin vuosiluokittain asiasta.

Lisäksi, jos tiettyjen asioiden, mallien, lomakkeiden ja keskusteluiden käytöstä sovittaisiin ryhmänohjaajien kesken yhteisesti, niin heidän olisi helpompi toteuttaa asia, kun oltaisiin yhdessä sovittu, että jollain tietyllä samalla ryhmävarilla on aikaa asian tekemiseen. Lukuvuoden aloittava suunnittelupäivä olisi sopiva ajankohta esitellä idea ja sen oleelliset kohdat. Mielestäni kokeilemisen arvoista olisi pitää eri vuosiluokkien ryhmänohjaajille omat palaverinsa, joissa käytäisiin yhdessä läpi lukuvuoden aikana eteen tulevat väljemmät vartit, joiden aikana voisi toteuttaa yhdessä sovittuja asioita varteilla.

Tietysti ajatukset siirtymisestä uudenaikaiseen tuntikaavioon ja 75 minuutin oppitunteihin mahdollistavat uudenlaisen vartin käyttöönoton. Vai olisiko mahdotonta yhdistää vanhat viidentoistaminuutin viikoittaiset ro-vartit ja esimerkiksi pari kertaa vuodessa pidettävä pidempi ro-tuokio? Aloitetaanhan nytkin aina uusi lukuvuosi pidemmällä vartilla, kun käydään läpi lukuvuoden aloittamista kunkin vuosiluokan kanssa.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti, Laadullinen tutkimus, 3. uudistettu painos, Vastapaino, Tampere 2001.

Eskola, Jari ja Suoranta, Juha, Johdatus laadulliseen tutkimukseen, Vastapaino, Tampere 2001.

Heikkinen, Hannu L.T. ja Jyrkämä, Jyrki, Mitä on toimintatutkimus? Teoksessa Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja, Atena kustannus, Juva 1999.

Ilomäki, Timo, Ryhmäohjauksen kehittäminen Voionmaan lukiossa. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen koulutus ja tutkimus, 2005.

Kiviniemi, Kari. Toimintatutkimus yhteisöllisenä prosessina. Teoksessa Siinä tutkija missä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja, Atena kustannus, Juva 1999. Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003. Opetushallitus. Vammala.

Nummenmaa, Anna Raija, Moniammatillisen ohjauskulttuurin kehittäminen. Teoksessa Ohjausta opintoihin ja elämään –opintojen ohjaus oppilaitoksessa. (Toim.) Helena Kasurinen, Opetushallitus, Vammala 2004.

Vanhalakka-Ruoho, Marjatta, Ryhmäohjaus opinto-ohjaajan työmuotona. Teoksessa Ohjausta opintoihin ja elämään –opintojen ohjaus oppilaitoksessa. (Toim.) Helena Kasurinen, Opetushallitus, Vammala 2004.

LIITTEET

LIITE 1. Ulvilan lukion ohjaussuunnitelma.

ULVILAN LUKIO OHJAUKSEN STRATEGIA

Ohjaustoiminnan tehtävä ja tavoitteet

Koulumme tarjoama opinto-ohjaus tukee opiskelijan opintoja lukion alusta aina ylioppilastutkintoon saakka. Opiskelija saa hyvät edellytykset henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman tekemiseen ja kykyjensä mukaiseen menestymiseen lukio-opinnoissa. Opinto-ohjauksen tavoitteena on opiskelijan kasvattaminen itsenäiseen ja vastuulliseen työskentelyyn. Tukea suunnataan erityisesti nivelvaiheisiin: lukion aloittamiseen ja päättötutkinnon suorittamiseen. Ohjauksen yhtenä tavoitteena on, että lukio-opinnot suoritettuaan opiskelijalla on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin ja sieltä edelleen työelämään. Strategian toteuttamiseksi laaditaan vuosittainen toimintasuunnitelma, joka liitetään osaksi työsuunnitelmaa.

Ohjauksen osa-alueet

Opinto-ohjauksella autetaan opiskelijaa kurssivalintojen tekemisessä ja opintojen aikataulujen laadinnassa. Opiskelijaa ohjataan hyviin opiskelutottumuksiin ja omien vahvuuksien hyödyntämiseen. Opinnoissa ilmenevien vaikeuksien riittävän aikainen havaitseminen on osa ohjausta.

Opinto-ohjaus ulottuu lukion aloitusvaiheesta ylioppilastutkintoon ja opintojen päättämiseen saakka. Ohjausta annetaan myös ylioppilastutkinnon jälkeen tapahtuvien jatko-opintojen suunnittelemiseen. Ohjausta toteutetaan moniammatillisesti, yhteistyössä koulun rehtorin, opinto-ohjaajan, ryhmäohjaajien, aineenopettajien, erityisopettajan ja muun henkilöstön kanssa.

Ohjaustoiminnan erityispiirteet luokattomassa lukiossa

Perusopetuksen jälkeen suurin muutos opiskelijan kannalta on se, ettei vuosiluokkajakoa ole. Opiskelijan vastuu omasta etenemisestä kasvaa suuresti, näin ohjaustoiminnan merkitys korostuu. Luokaton lukio mahdollistaa opiskelun omaan tahtiin, toisaalta se voi johtaa opintojen suunnittelemattomaan pidentymiseen. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman myötä ohjauksen tarve laajalla rintamalla kasvaa. Ohjaukseen osallistuvien tahojen, eli koko henkilökunnan, on pyrittävä vähentämään

alisuoriutumista ja luotava edellytykset opintoresurssien täysipainoiseen hyödyntämiseen.

Ohjauksen toteuttaminen, työnjako ja tehtävät

Ohjaukseen kuuluu opinto-ohjauksen kurseja ja opinto-ohjaajan antamaa henkilökohtaista ohjausta. Siihen sisältyy myös ryhmänohjausta, ainekohtaista ohjausta sekä muuta ohjaustoimintaa, kuten pienryhmäohjausta ja vanhempien opiskelijoiden kurssin puitteissa tarjoamaa tutorointia.

Ohjauksen tehtävänjako

Rehtori

- luo ohjauksen toimintamahdollisuudet
- tukee ohjauksen suunnittelua ja yhteistyötä eri toimijoiden kesken
- järjestää ohjaukseen riittävät voimavarat ja varmistaa, että opiskelijan oikeus henkilökohtaiseen opinto-ohjaukseen toteutuu
- laatii vuosittain kurssitarjottimen
- tiedottaa lukio-opintoihin ja ylioppilastutkintoon liittyvistä määräyksistä opiskelijoille ja heidän huoltajilleen
- osallistuu ohjaushenkilöstön kanssa niiden opiskelijoiden ohjaukseen, joilla on erityisiä vaikeuksia oppimisessa tai viivästyneitä opintoja
- osallistuu opiskelijahuoltoryhmän työhön
- huolehtii yhdessä opinto-ohjaajan kanssa lukio-opintoihin hakeutumisen tiedottamisesta perusopetuksen päättövaiheessa oleville oppilaille ja heidän huoltajilleen
- järjestää viikottain ryhmävartin ryhmänohjaajille ja muille opettajille ajankohtaisista asioista

Opinto-ohjaaja

- kantaa päävastuun opinto-ohjauksen suunnittelusta ja ohjauksen käytännön järjestelyistä. Ohjausta toteutetaan yhteistyössä koulun opettajien ja muun ohjaushenkilöstön kanssa
- ohjaa rehtorin kanssa opiskelijaa laatimaan henkilökohtaisen opintosuunnitelman koko lukioajaksi ja ylioppilastutkinnon suorittamiseksi
- seuraa opiskelijan opintosuunnitelman toteutumista yhteistyössä rehtorin, aineopettajien ja ryhmänohjaajien kanssa
- antaa henkilökohtaista ja pienryhmäohjausta lukio-opintoihin ja jatko-opintojen suunnitteluun
- opastaa opiskelijoita jatko-opintoihin liittyvässä tiedonhankinnassa opinto-ohjauksen kursseilla
- huolehtii yhteistyöstä muiden oppilaitosten ja työelämän edustajien kanssa
- osallistuu opiskelijahuoltoryhmän työhön
- suunnittelee ja koordinoi tutoropiskelijatoiminnan
- huolehtii yhdessä rehtorin kanssa lukio-opintoihin hakeutumisen tiedottamisesta perusopetuksen päättövaiheessa oleville oppilaille ja heidän huoltajilleen

Ryhmänohjaajan tehtävät

Lukiossa tulee olla tarpeellinen määrä ryhmänohjaajia. Ensisijaisesti tehtävään tulee valita sellaisia opettajia, jotka opettavat asianomaisen ryhmän opiskelijoita. Ryhmänohjaajan nimittämisessä tulee pyrkiä siihen, että sama ohjaaja jatkaa tehtävässä saman ryhmän kanssa koko opiskeluajan. Ryhmänohjaajaksi määrääminen tapahtuu

koulun työsuunnitelman käsittelyn yhteydessä, kun opettajan työaika vahvistetaan. Ryhmänohjaajan osuus on luokattoman lukion ohjaustoiminnassa keskeinen: hän on ryhmänsä lähiohjaaja.

- On ryhmänsä opiskelijoiden tiedottaja ja yhdysside ryhmää koskevissa asioissa kouluyhteisön sisällä
- Ohjaa opiskelijoita lukion käytänteisiin
- Seuraa ryhmänsä opiskelijoiden opintojen edistymistä ja valintojen toteutumista
- Puuttuu ongelmiin ja ohjaa tarvittaessa
- Valvoo ryhmänsä opiskelijoiden poissaoloja
- On yhteydessä ryhmänsä opiskelijoiden huoltajiin ja vastaa osaltaan vanhempainiltojen järjestämisestä
- Tekee yhteistyötä mm. opinto-ohjaajan ja rehtorin kanssa ryhmäänsä koskevissa asioissa
- Osallistuu tarvittaessa oppilashuoltoryhmän kokouksiin
- Pitää ryhmänohjaustuokiot ryhmälleen
- Kasvattaa ryhmänsä opiskelijoita mm. hyviin tapoihin
- Vahvistaa ryhmänsä yhteisöllisyyttä
- Voi antaa luvan enintään kolmen päivän poissaoloon
- Valvontoihin osallistuminen:
- seniorien ryhmänohjaajat valvovat vauvapäivän ja vanhat tanssit
- abiturienttien ryhmänohjaajat valvovat penkkarit
- kaikki osallistuvat urheilu- ja teemapäivien valvontoihin

Aineenopettaja

- Ohjaa opiskelijoita oman aineensa opiskelutekniikkaan ja ylioppilaskirjoituksiin liittyvissä kysymyksissä
- Seuraa poissaoloja omien kurssiensa osalta ja tiedottaa niistä tarvittaessa ryhmänohjaajille ja opinto-ohjaajalle.
- Noudattaa vahvistettua opetussuunnitelmaa ja työsuunnitelmaa
- Itsenäisten suoritusten ohjaus
- Etenemisesteiden seuranta yhdessä opinto-ohjaajan kanssa

Erityisopettaja

- osallistuu opiskelijahuoltoryhmän työhön
- testaa opiskelijoiden opiskeluvalmiuksia
- avustaa erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan opintojen suunnittelua yhdessä opinto-ohjaajan kanssa ja arvioi oppimisvaikeuksien vaikutusta opiskelujen etenemiseen ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen

Opiskelija

- Laatii opinto-ohjaajan avustuksella henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman
- Tekee itselleen opinto-ohjelman ja seuraa sen toteutumista
- Toimii tarvittaessa tutorina

Muu henkilökunta

- Osallistuu koulun sisäiseen yhteistyöhön
- Tukee koulun kasvatustavoitteita
- Vastaa omalta osaltaan koulutyön sujumisesta

Oppilaskunta

- oppilaskunta kannustaa opiskelijoita keskinäiseen yhteistyöhön, pyrkii parantamaan opiskelijoiden asemaa koulussa opiskelijoina, edistää heidän harrastustoimintaansa sekä pitää yllä yhteyttä opettajakuntaan
- antaa tarvittaessa lausuntoja koulun järjestyssäännöistä, opetussuunnitelmasta, työsuunnitelmasta, oppikirjoista ja muista koulun toimintaan liittyvistä asioista tekee aloitteita koulun toimintaan liittyvistä asioista
- osallistuu yhteistyössä opettajien ja koulun muun henkilökunnan kanssa koulun yhteisten tapahtumien suunnitteluun ja toteuttamiseen
- on yhteydessä muihin lukiolaisjärjestöihin (esim. Lukiolaisten Liitto) ja tarvittaessa järjestää yhteistoimintaa näiden kanssa
- järjestää tarvittaessa toimintansa rahoittamiseksi taloudellista toimintaa (kahvitukset, sesonkiapu kaupoissa ym.)
- tukee koulun opiskelijoiden kerhotoimintaa
- harjoittaa opiskelua tukevaa tiedotustoimintaa sekä järjestää yleisötilaisuuksia
- on omalta osaltaan mukana ylläpitämässä kouluympäristön viihtyisyyttä ja tarvittaessa olemaan resurssiensa puitteissa opiskelijoiden tukena koulutyön arjessa

LIITE 2. RYHMÄNOHJAUS-kysely

Toukokuu 2006

Ulvilan lukion opettajat

Ryhmänohjaajalla on tärkeä rooli opiskelijan ohjauksessa. Olen kehittämässä materiaalia sekä uusille että vanhoille ryhmänohjaajille. Tavoitteena on, että ryhmänohjaajina toimiville ja varsinkin aloittaville saataisiin käyttöön ryhmänohjaajankansio, jossa olisi tärkeitä lukuvuoden aikana tarvittavia ajan tasalla olevia tietoja. Kiitos vastauksestasi!

Oletko toiminut ryhmänohjaajana? 1. En 2. Kyllä

Arvioi, kuinka tärkeäksi koet seuraavat tehtävät ryhmänohjauksessa.

1= ei tärkeä 2= melko tärkeä 3= tärkeä 4= hyvin tärkeä 5= erittäin tärkeä

Opiskelijan tulohaastattelu	1	2	3	4	5
Opiskelijan tutustuttaminen lukion käytänteisiin	1	2	3	4	5
Opiskelijan lähiohjaajana toimiminen	1	2	3	4	5
Opiskelijan opintomenestyksen seuraaminen	1	2	3	4	5
Opiskelijan opastaminen kursseihin liittyvissä valinnoissa ja opinto-ohjelman tekemisessä koko lukuvuodeksi	1	2	3	4	5
Yo-tutkinnosta tiedottaminen ryhmälle	1	2	3	4	5
Opiskelijan valintojen ohjaus yo-kirjoituksia ajatellen	1	2	3	4	5
Opiskeluun motivointi	1	2	3	4	5
Opiskeluvaikeuksiin puuttuminen	1	2	3	4	5
Poissaolojen seuranta	1	2	3	4	5
Huoltajiin yhteyden ottaminen	1	2	3	4	5
Tiedottaminen omalle ryhmälle	1	2	3	4	5
Ryhmähengen kehittäminen omassa ryhmässä	1	2	3	4	5
Tapakasvatus	1	2	3	4	5
Opiskelijan ohjaaminen opinto-ohjaajalle	1	2	3	4	5
Yhteistyö opinto-ohjaajan kanssa	1	2	3	4	5
Yhteistyö ryhmän tutoreitten kanssa	1	2	3	4	5
Ryhmänohjauksen kehittäminen	1	2	3	4	5

Alleviivaa edellisestä listasta kolme tehtävää, jotka kaipaisivat eniten kehittämistä tai materiaalia ro-kansioon!

Kuinka paljon ryhmänohjaajan pitäisi varata aikaa opiskelijan yhtä henkilökohtaista ohjaukseen varten?

Mitkä edellä esitetyistä (kohta 2) ryhmänohjaajien tehtävistä ovat sellaisia, joiden hoitamiseen kaipaisit lisäkoulutusta, jota voitaisiin antaa esimerkiksi veso-päivänä?

Pitäisikö ryhmänohjaajan ja opinto-ohjaajan pitää kahdenkeskisiä palavereja?

1. Ei
2. Kyllä

Jos vastasit kyllä, haluaisitko, että palaverit pidettäisiin

1. Kerran lukukaudessa
2. Kerran jaksossa
3. Kahdesti jaksossa
4. Tarpeen vaatiessa

Miksi palavereja mielestäsi kannattaisi pitää?

Mikä on mielestäsi myönteistä ryhmänohjaajana toimimisessa?

Mikä on mielestäsi kielteistä ryhmänohjaajan työssä?

Miten haluaisit kehittää ryhmänohjausta?

Mitä mielestäsi tulee ainakin löytyä ryhmänohjaajan kansista?

Mitä mieltä olet opiskelijatutoroinnista osana lukion ohjausjärjestelmää?

Oletko valmis tekemään yhteistyötä 3-5 tutorin kanssa ohjausryhmäsi lukion 1. vuoden aikana (tutoreille on suunniteltu opejen vartin ajaksi tutorvarttia joka jaksolle)?